25ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 6786 — 2 ՄԱՅԻՍ 1908 — ՈՒՐԲԱԹ — 14 ՌԷՊԻ-ՈՒԼ-ԱՒԷՐ 1326 — 15 Mai 1908 25e année № 6786

«ԱՐԵՒԵԼՔ»
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՂԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Կ. Պոլսոյ համար տարեկան	80 Ղրշ.
» » վեցամսեայ	45 »
Գաւառներու համար տարեկան	108 »
» » վեցամսեայ	60 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան	25 Ֆրք.
» » վեցամսեայ	20 »

Թղթատարի ծախքը մեր վրայ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

10 ՓԱՐԱ — 10 PARAS

آرەولك
ارمنیجه یومی و سیاسی غزته
صاحب امتیازی قره‌کین بویاجیان
درعلیه غلطه

"ARÉVELK"
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons|ple, Galata

ԿԱՐԳԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆԸ ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶԻ ՄԷՋ

Ցաւելով կուգամ խոստովանիլ թէ տեղասարակ մանկապարտէզներու մէջ սխալ ըմբռնուած է կարգապահութեան ոգին։ Ասիկա պատճառ մը կ'ըլլայ որ նախակրթարանի խիստ կարգապահութիւնը մանկապարտէզ փոխադրենք։ Իմ մասիս ուղիղ ու բանաւոր կ'ըլլայ կարծեմ իւրաքանչիւր տղու տարիքին պատշաճեցնել դպրոցական կարգապահութիւնը։ Հակառակ պարագային՝ երբեք կարգապահութիւնը իր բարերար նպատակին չպիտի ծառայէ, որ է տղուն մէջ կամքը կազմել։ Մեր մանկապարտէզներու ամէնէն տխուր ու ցաւալի կողմն է սա պարագան թէ պզտիկներու համար մեր որդեգրած սա է կարգադրութիւն տղուն հոգեբանական պահանջումներուն համաձայն չէ եղած յաճախ։ Պէտք է լաւ համոզուինք թէ մեր ամէն փափաքածը մանուկը չի կրնար ուզել. ո՞վ մեզմէ տակաւին կ'ուզէ անդրադառնալ այս լուրջ ու կենսական խնդրոյն վրայ։ Բայց ա՛լ ժամանակը հասած պէտք չէ՞ նկատել մանուկը ըմբռնելու։ Մանուկը դժբախտ էակ մը կարելի է նկատել այնքան ատեն, ցորչափ չկարենան զինքը լիովին ըմբռնել։ Ինչ ոճիր, երջանկութեան համար սահմանուած անմեղները անգթօրէն ապերջանկացնել։ Ճշմարիտ բարոյականը անոնք միայն կը մարմնացնեն, որոնք իրենց չուրջը բարիք ու երջանկութիւն կը ծփեն։ Սակայն աւա՜ղ, բարոյական ինկածութեան մէջ թաթխուած որքա՜ն անհատներ այսօր մանուկով կը զբաղին և այդ անմեղ էակներուն երջանկութիւնը կը թունաւորեն։ Անոնք որ մանուկը չեն կրնար երջանկացնել, անարժա՛ն են մանուկին մօտ ապրելու։ Եւ այն դպրոցական կարգադրութիւնը որ բնոյթը չունի մանուկին մէջ զուարթ ոգին քաջալերելու, բացարձակապէս մանկապարտէզէն վտարել պէտք է։ Ուրեմն ամէն կարելի միջոց ի գործ դնենք՝ կարենալ մաքառելու համար այն խիստ կարգապահութեան դէմ՝ որ այսօր մուտ գտած է մեր մանկապարտէզներուն մէջ։ Մանուկին հանդէպ մեր ունեցած սէրը ամէնէն ճշմարիտ ուղեցոյցն ու առաջնորդը կրնայ ըլլալ մեզ, և ո՛վ որ այդ ճշմարիտ հուրը իր մէջը ունի, մէկ անգամէն պիտի կրնայ գուշակել մանուկին այն ամէն պէտքերը, որոնց բուռն կերպով կը բաղձայ ան։ Մեզմէ ո՞վ չէ նշմարած մանուկին մէջ անկաշկանդութեան անհուն սէրը. ուրեմն այն կարգապահութիւնը որ կը ձգտի այդ սէրը կաշկանդելու, մանուկը մահացնելու միայն կը ծառայեցնէ։ Ըսէ՛ք, խնդրեմ, ի՞նչ կայ աւելի սոսկալի, քան բարոյական մահը։ Իմ մասիս անհատի մը բարոյական մահուան պատճառ հանդիսացող մը՝ աւելի մեծ ոճիր մը գործած պէտք է համարել, քան անիկա որ ֆիզիքական մահուան մը պատճառ եղած է։ Ուրեմն աշխատինք մեր խղճին ու պարտականութեան ձայնին անսալու միայն, որպէս զի օր մը անմեղներ բարոյապէս մեռցնելու մեղքին առաջ բերած տանջանքէն զերծ ըլլանք։ Այո՛, մեր ամէնուս պարտականութիւնն է կարգապահութիւնը ջնջել մեր մանկապարտէզներէն, քանի որ մանկապարտէզը դպրոց մը չէ բառին բովանդակ առումով, այլ ընտանեկան յարկ մը, ուր մանկապարտիզպանուհին իբրեւ ճշմարիտ ու լուսամիտ մայր մը, ֆիզիքական, իմացական ու բարոյական կրթութիւնը պիտի ջամբէ իրեն յանձնուած մատաղ հոգիներուն։ Կարգապահութիւնը ջնջելու գաղափարը չտեսներու համար տարօրինակ և նոյն իսկ անկարելի պիտի թուի թերեւս. այդպիսիներէն պիտի խնդրեմ որ ըսածներս լայն առումով մը ընդունին, և ոչ թէ տառական իմաստով։ Լաւագոյն կերպով ըմբռնուելու համար ազնիւ ընթերցողներէս, պէտք է անմիջապէս ըսեմ թէ կարգապահութիւնը այն ատեն ջնջած կրնանք ըլլալ մանկապարտէզէն, երբ պահանջենք մանուկէն այն ամէն բաները միայն, զորս ի վիճակի է ընելու։ Ամէն մարդ իր ուժին ու կարողութեան համեմատական արդիւնք մը միայն կրնայ տալ. սակայն, ցաւալի ու ճշմարիտ իրողութիւն, յաճախ մանուկին ուժէն խոշոր համեմատող պահանջումներ կ'ընենք և երբ անյաջողութեան առջեւ գտնուինք, անմտօրէն կը սկսինք մանուկը դատապարտել, կշտամբել, առանց մտածելու թէ անիրաւ կշտամբանք մը բնախօսական ու հոգեկան ինչ վնասներու կ'ենթարկէ անմեղ մանուկը։ Սակայն անուրանալի ճշմարտութիւն մըն է թէ մանուկին կրցածը պահանջելու համար անհրաժեշտ է որ ճանչնանք մանուկին հոգին, անոր հոգւոյն ծալքերը մեզի համար գաղտնիք չունենան։ Այն պարագային միայն կատարելապէս պիտի համոզուինք թէ մանուկը ամէնէն աւելի սոսկացնողը կարգապահութիւնն է, խիստ ու ճնշող կարգապահութիւնը, որ կը ջլատէ մանուկին մէջ ամէն լաւագոյն ուժերու արտայայտումները։ Ամէն ճշմարիտ ու կոչումին գիտակից մանկապարտիզպանուհի կը ջանայ կարգապահութեան գոյութիւնը չզգացնել մանուկին, այլ այնպէս մը ընել որ ան ի պահանջել հարկին յօժարութեամբ հնազանդի անոր և ո՛չ թէ խիստ ու բռնի միջոցներով։ Իմ մասիս այս պարագան ո՛չ անկարելի է և ոչ դժուար, այլ ամէնէն բնական միջոցն է։

Մեզմէ ո՞վ հիացումով չէ դիտած՝ կուշտ խաղէ մը վերջ մանուկներու խանդով ու յօժարութեամբ փութալը իրենց սիրած մէկ աշխատութեան, առանց սպասելու նոյն իսկ աշխատութեան հրաւէրի իրենց ուսուցչուհիին կողմէ։ Այդ միջոցին ո՛չ մէկ անախորժ աղմուկ, ոչ մէկ անկարգութիւն, ոչ մէկ մանկական չարաճճիութիւն կը լսուին, այլ ախորժելի աղմուկ մը միայն, որ տղոց իրենց նուիրած աշխատութեան եռանդէն առաջ կուգայ, աղմուկ մը՝ որ տղոց զուարթութենէն ու գոհունակութենէն կը բխի, աղմուկ մը փրկարար որ համակ գործունէութեան մէջ կը պահէ մանուկը և ջերմապէս յանձնարարելի է մանկապարտէզներու համար։ Առանց այդ աղմուկին, որ իր մէջ կանոնաւորութեան լայնագոյն բաժինը ունի, երբեք չպիտի կրնայի գոհունակ սրտով մը դիտել մեր մանկապարտէզները։ Ուրեմն երբ կ'ուզուի կարգապահութիւն մտցնել մանկապարտէզի մէջ, կամ, աւելի ճիշդը, երբ կը բաղձանք կարգապահութիւնը ջնջել մեր մանկապարտէզներէն, հարկ անհրաժեշտ է որ մանուկին մէջ գտնուած անկաշկանդութեան բուռն պահանջին գոհացում տալէ վերջ, անոր գործունէութեան ինքնածին սիրոյն յագուրդ տալ. այն ատեն կարգապահութիւնը ինքնիրեն առաջ պիտի գայ, այն ատեն կանոնաւորութիւնը շատ դիւրութեամբ պիտի տարածուի, վասն զի մանուկը իր սիրած աշխատութեան մէջ շատ հանդարտ ու բարի է միշտ։

Պէտք է լաւ համոզուինք թէ մանուկը խիստ գործօն էակ մըն է, և պարապութիւնը՝ իր մահը։ Ուրեմն կամ պէտք է խաղայ ան կատարեալ անկաշկանդութեան մէջ և կամ գործէ. երկու զօրաւոր ու ինքնածին պահանջներ ունի ան, որոնց գոհացում չտալը կատարեալ ոճիր մըն է. առաջինն է անկաշկանդութեան պահանջը, երկրորդը՝ գործունէութեան. փոխն ի փոխ իւրաքանչիւր պահանջին գոհացում տալ պէտք է. այն ատեն ո՛չ կարգապահութեան դիմելու պէտք պիտի ունենանք մեր գործը վարելու համար, ոչ անիրաւ պահանջումներու և ոչ ալ պատիժի։

Իցի՜ւ թէ անկաշկանդ դաստիարակութիւնը, որ կատարելապէս հիմնուած է մանուկին հոգեբանական պահանջումներուն համաձայն, մեր բոլոր մանկապարտէզներուն մէջ իր գոյութեան արդար իրաւունքը պահէր. այն ատեն մեր մանկապարտէզները իրաւամբ պիտի կոչուէին մանուկներու դրախտը։

ԶԱՊԷԼ ԶԱՔԱՐԵԱՆ

ԳՐԱԿԱՆ ԱԼՊՈՄ

Նպատակս անթերի և կատարեալ ալպոմ մը տալ չէ, և ոչ ալ ամբողջական պատկերացում մը մեր արդի գրական գործունէութեան, այլ կարելի եղածին չափ պիտի ջանամ ամփոփ գիծերու մէջ ներկայացնել արդի ամէնէն աւելի նշանաւոր գրական դէմքերը և իրենց գործերը։ Թէ ինչ բան սորվեց զիս այդ ձեռնարկը ընելու, պիտի ջանամ բացատրել։ Յայտնի է որ գաւառներու մէջ ապրող ուսուցիչներէն շատերը և ընթերցող հասարակութիւնը ոչ միայն չեն ճանչնար մեր մտաւորական աշխատողներէն շատերը, այլ նաեւ կը կարծեն որ ամէն գրիչ բռնող գիտցողները և թերթերու մէջ յօդուած թխողները հռչակաւոր մարդիկ են և ամէնքն ալ Պոլսեցի. մինչդեռ անդին ունինք այնպիսի գրագէտներ, որոնք անծանօթ կը մնան յաճախ։ Նոյնպէս, ուսուցիչ մը որ հայերէն կը դասաւանդէ դպրոցներու մէջ, պարտաւոր չէ՞ իր աշակերտներուն համառօտակի կամ ընդարձակօրէն բացատրել մեր այսօրուան գրականութիւնը և ցոյց տալ նշանաւոր գրողներու արժանիքը։ Ընդունինք որ պարտաւոր է ընել այդ բանը, սակայն ինչպէս և ի՞նչ միջոցներով հայթայթէ ուզած տեղեկութիւնները, ահա՛ այն ժամանակ պիտի զգացուի պակասը այն գործին, որուն ձեռնամուխ եղայ դժբախտաբար, այո՛, դժբախտաբար, վասն զի չպիտի կրնամ մտադրած կամ յառաջադրած գործս կատարեալ ընելու հաւատքը ներշնչել։ Ուզեցի հաւկնել թէ կարելի՞ է հաւաքածոյ մը կազմել, նշանաւոր դէմքերը մէկտեղ ամփոփել և սեղմ գիծերով ներկայացնել զանոնք։ Եթէ ժամանակին հետեւած ըլլայինք ամբողջ թերթերուն, թերեւս դիւրին ըլլար այդպիսի ձեռնարկ մը մէջտեղ հանել, սակայն ամէն պարագայի մէջ կը փափագէի ձեռքս ունենալ այդպիսի հաւաքածոյ մը, օգտուելու, կարելի եղածին չափ գրական մարդիկ ճանչնալու և աշակերտներուս ճանչցնել տալու։ Այս պատճառաւ սկսայ պրպտել հին թերթերու հաւաքածոները և կարելի եղածին չափ օգտուեցայ անոնցմէ. գլխաւորաբար Արեւ. Մամուլէն, Ծաղիկէն և ինչ ինչ գիրքերէ։ Կրցայ ձեռք ձգել շատերու ծննդեան թուականը և կենսագրական կարճ գիծերը. ապա քննեցի անոնց գործերու մասին ժամանակին գրուած քննադատականները, զորս իբրեւ քով բերի, միացուցի իմ անձնական կարծիքներուս և կազմեցի հաւաքածոյ մը կամ գրական ալպոմ մը, որ կը պարունակէ մեր այսօրուան հրապարակի վրայ գտնուող յայտնի գրագէտներու մասին փոքրիկ ուսումնասիրութիւններ։ Ամէն պարագայի մէջ շատ դժուար է ճշգրիտ և ամբողջական գիծերու մէջ ամփոփել այդ գրագէտները։ Ըրածս պարզապէս փորձ մըն է, այդպէսով աւելի տալու զանազան քննադատութեանց, դատափետումներու, թեր ու դէմ գրուածներու, որոնցմէ վերջ կարելի պիտի ըլլայ միայն անթերի գործ մը արտադրել։ Սա՛ ալ ըսեմ որ շատ աշխատեցայ Թէոդիկի «Ծանօթ Դէմքեր»ը ձեռք անցընել և անոնցմէ օգտուիլ, բայց չկարողացայ։ Հրապէի մը յօդուածի նիւթ մատակարարելէ աւելի, մտադրութիւնս եղած է «Նոր գրական» դէմքերու մէկ պատմութիւնը ընել, գաւառի վարժապաններու աշխարհաբարի մատենագրութեան դասին շարունակութիւնը կազմող ուղղութիւն մը և դիւրին միջոց մը հայթայթել և ո՛չ ուրիշ բան, եթէ սակայն արժէք մը ունի մատուցանելիք ծառայութիւնս։ Ասոնք ըսելէ վերջ փոքրիկ գաղափար մը տանք մեր գրականութեան վրայ։

Երկար պիտի ըլլար, նոյն իսկ եթէ համառօտ ակնարկ մը ձգէինք մեր գրականութեան պատմութեան և աշխարհաբարի զարգացման վրայ։ Աշխարհաբարի ծագման վրայ շատ կարծիքներ կը յայտնուին, որոնցմէ երկուքը ամէնէն գլխաւորներն են։ Ոմանք կը հաստատեն որ աշխարհաբարի ծագումը շատ հին է, գրաբարի չափ հին, և անոր քով ապրած է իբրեւ անկարեւոր բան մը։ Իսկ շատերն ալ կը պնդեն որ այսօրուան մեր աշխարհաբարը ուրիշ բան չէ, եթէ ոչ Պոլսոյ բարբառին բարեփոխումը և զարգացումը։ Իսկ ես միջին ճամբայ մը պիտի բռնեմ աշխարհաբարի նկատմամբ։ Աշխարհաբարը ամբողջապէս Պոլսոյ բարբառը չէ՛, այլ սոսկ դարեր առաջ ժողովրդական լեզու մը, որ վերջին ժամանակներու մէջ անոր ազդեցութեան ենթարկուելով կոկուած է և հետզհետէ զարգացած գրաբարի բառամթերքին օժանդակութեամբ։ Ժ. դարուն նոյն իսկ ունեցեր ենք այնպիսի եկեղեցականներ, որոնք այդ լեզուով գրած են։ Բուն աշխարհաբարի զարգացման թուականը կը սկսի ԺԹ. դարու կէսէն։ Մէկ կողմէ ան պայքարեցաւ գրաբարին դէմ, միւս կողմէ անկէ ճոխացաւ, մինչեւ որ յաղթող հանդիսացաւ։ Ուրեմն, մեր այսօրուան գրական լեզուն ուրիշ բան չէ, եթէ ոչ 50 տարուան կեանք ունեցող, զարգացող —որչափ որ կրնայ զարգանալ— լեզու մը, որ կրած է նաեւ օտար ազդեցութիւններ ալ։ Եթէ մի միայն նկատի առնենք այս գրականութեան տարիքը, պիտի տեսնենք որ ան կատարեալ բան մըն է, չնայիլ գրաբարի գանձերուն։ Սխալ է շատերուն սա կարծիքը թէ աշխարհաբարը աղքատ է, և անընդունակ արտայայտելու եւրոպական գրականութիւնը. ըսածիս բոլորովին հակառակն է ստոյգ։ Աղքատ է, երբ կը բաղդատենք գերմ., ֆրանս. և անգլ. լեզուներուն հետ։ Ինչու. որովհետեւ այդ լեզուները երկար տարիներու արդիւնք են, այնինչ մեր աշխարհաբարը հազիւ 50 տարեկան երիտասարդ-չափահաս մըն է։ Այսօր, ուրախ ենք ըսելու որ, շատ մը օտար հեղինակներ կարելի է հայացնել սահուն աշխարհաբարով մը, պայմանաւ որ թարգմանիչը հմուտ ըլլայ երկու լեզուին ալ գանձերուն։ Ամէն օր կը տեսնենք բանաստեղծական, քննադատական, գիտական, տնտեսական, քաղաքական գրուածներ, ամէնքն ալ արտայայտուած սահուն աշխարհաբարով մը։ Բայց տեսնենք թէ աշխարհաբարի արուեստական զարգացման հետ համընթա՞ց է գրականութիւնը — գաղափարը։ Այս հարցման պիտի պատասխանենք ժխտական կերպով։ Թէեւ յարգելի են բացառութիւնները։

Չունինք ինքնատիպ և համալսարանական միտքեր. անկարելի է գտնել մեր մէջ բանաստեղծ մը, որ ազդուած չըլլար Հիւկոյէն, Շաթօպրիանէն, Լամարթինէն, գրագէտ մը, որ վկայ չըլլէ Վոլթէրը, Ժան Ժագ Ռուսօն, Տէյնը։ Դատագրքի հեղինակ մը՝ որ չհետեւի Լարիվ և Ֆլէօրիի կամ ուրիշի մը։ Շատերը արդի աշխարհաբարը զարգացման աստիճանի վրայ դնելու յաւակնութեամբ ֆրանսերէն, գերմաներէն և անգլիերէն ոճեր ու ասացուածներ կը ներմուծեն իրենց գրութիւններուն մէջ։ Շատեր ալ կը ջանան աշխարհաբարը խճողել գաւառաբարբառներով. Արդի աշխարհաբարը Լաբիւրինթոս մը ընելու պէտք չկայ։ Ասով հանդերձ ունեցած ենք նաեւ ճշմարիտ գրչի վարպետներ ալ։ Մենք պիտի խօսինք միմիայն այն գրագէտներուն վրայ, որոնք ունեցեր են կարեւոր հեղինակութիւններ և բազմավաստակ աշխատութիւններ. այդ գրագէտներուն թիւը կը հասնի 40—45ի —քիչ մը աւելի կամ պակաս— զորս բաժներ ենք սա՛ խումբերուն. Ա. Հոգեւորական գրագէտներ, Բ. Գրագէտներ (հեղինակ, խմբագիր, բանասէր են.), Գ. Երգիծաբաններ, Դ. Կին գրագէտներ, Ե. Թարգմանիչներ, Զ. Գաւառացի գրողներ, Է. Բանաստեղծներ։

ՆՄՈՅՇ ՄԸ ԱԼՊՈՄԷՆ

Ա.

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ Յ. ՄՐՄԸՐԵԱՆ

Գ. Ծ. ՎՐԴ. ԻԲՐԱՆՈՍԵԱՆԻՆ

Յարութիւն Յ. Մրմըրեան՝ մեր արդի գրագէտներուն ամէնէն արժանաւորը՝ ծնած է Պոլիս 1858ին, աշակերտած Պուէտ Խ. Միսաքեանի և իւրացուցած՝ անոր ոճին խրթնութիւնն ու գեղեցկութիւնը։ Մրմըրեան գրագէտ մըն է բառին բովանդակ նշանակութեամբ. լիովին տիրացած է հայ լեզուի ամէն առաւելութիւններուն, գրաբարի գործերուն եւ մատենագրութեան. լեզուաբանի իր կարողութեան կը միացնէ տեսակ մը փիլիսոփայութիւն և բանաստեղծական կարողութիւն։ Լեզուն խրթին է, կուռ և տեսակ մը զարգացման բան ունի իր մէջ։ Բառերը իր գրչին ներքեւ խաղալիկ կը դառնան, երբ կը սկսի գրել։ Հակառակ իր քաղցր և բարի բնաւորութեան, վիճաբանութեան մէջ ջղուտ մը, անհամբեր մըն է պարզապէս։ Իր միտքը սնած է տեսակ մը միթիք և փիլիսոփայական զգացումներով, կրօնական և բարեպաշտ գաղափարներով։ Իր երկերը ներշնչումներ են, որոնց մէջ Մրմըրեանը, երբեմն կը վերանայ երկնային հորիզոններէ վեր. կ'երթայ կը ծնրադրէ Աստուծոյ առջեւ և բարեպաշտօրէն կը թափէ արցունքներ, երբեմն ալ ծիծաղկոտ և խանդոտ՝ կ'արծէ հին դիցաբանական աստուածուհիները և բնութեան անսահման խորհրդաւորութիւնները, ու հոն երկար ատեն կը կենայ՝ աչքերը անկած անդրաստին։ Իր գրուածներուն մէջ հսկայ և խորունկ խորհրդաւորութիւն մը կայ որ կը փոխանցուի ընթերցողին։ Ամէն տարի երկ մը կուտայ մեզի, հակառակ իր «գըլուխս ողջ, թուղթս մեծ»ի յայտարարութեան։ Ամէն անգամ հիացում և վըստահութիւն կը հրաւիրէ իր տաղանդին վրայ։ Ներկայ սերունդին կը հրամցնէ ճաշակներ հին դարերու և մարդոց կեանքերէն, ցուցադրելով երանգաճոխ գոյներով մեծ դէմքերը ու գրական և իմաստասիրական անցքերը նախորդ սերունդին։ Մրմըրեանի արտադրութիւնները մեր գրականութեան մէջ նոր և կարեւոր երեւոյթներ են, որոնց մէջ յայտնի կ'երեւին բանաստեղծի, քննախոյզի իր ոգին ու երկունքները։ Մրմըրեան անոնցմէ է, որոնք գիտեն գաղափարին, նիւթին պատշաճ և ներդաշնակ լեզու մը տալ։

«Թիերն սկսան ծափել արծաթ ծիծաղներով ծովակին ծփուն ծիծաղներուն հետ։» Ինչ ներդաշնակութի՜ւն եւ ինչ ճոխութիւն. այս գեղեցիկ նմանաձայնութիւնները ոչ միայն տափակ չեն, այլ եւ ճշգրիտ և անբռնազբօսիկ նկարագրութիւններ են, նորակերտ և ինքնատիպ ոճականներու շքեղ դրուագումներով դաշնաւորուած «Կոյս Ներշնչումներու» ծոցին մէջ։

Մրմըրեան կը մշակէ զուտ տոհմային գրականութիւնը, իր արժէքին մէջ խիստ բարձր և օգտակար։ Ոճը —իր հոգւոյն ճշգրիտ արտայայտութիւնը— ճոխ բուրաստան մը, ծաղկեզարդ դաշտագետին մըն է, ուր կը շողշողան ծաղիկներն իրենց այլազան գոյներովը, ինկահաս բոյրերովը։ Իր գրուածներուն միջոցաւ Մրմըրեան երբեմն կ'անէանայ, բարձր խորհրդածութիւններ կ'ընէ, երբեմն ալ բարկացոյց ջղագրգռութեամբ կը նոհանջէ պարտակալի մը նման գրեթէ։

Կարեւոր երկասիրութիւններն են «Ալէլուիա», «Ալէլուիա յԵրուսաղէմ», «Պուէտ Խ. Միսաքեան», «19րդ դար և Յովհաննէս Պրուսացի Տէրոյենց»ը և ուրիշներ։ «Ալէլուիա յԵրուսաղէմ», «Ուխտաւոր» ծածկանունով հրատարակած այս բանաստեղծական, իմաստասիրական գիրքը «Պոլսէն յԵրուսաղէմ» իր ըրած ուղեւորութեան նօթերուն ամփոփումն է։ Սակայն իբրեւ «Ուղեւորի նօթեր» գիրքը զուրկ պիտի մնար իր արժէքէն, եթէ իրեն մէջ խտացած չըլլար բանաստեղծութիւն, գեղեցիկ լեզու, կուռ ոճ, բարձր ներշնչութիւն և իմաստասիրական կտորներ։ «Ինկեակ» մըն ալ սա —միւս ինկեակին նման— որուն մէջ կայ անհունին, բովանդակին, Աստուծոյ, գեղեցկին և իմաստասիրականին ինկեակը կազմող միւս տարրերուն վերլուծումը։ Զարմանալի միտք մըն է Մրմըրեանը. մէկ նիւթէն միւսը կը ցատկէ այնպիսի արագութեամբ, որ ընթերցողը պահ մը յուսահատ կ'ըլլայ իր հետաքրքրութեանը մէջ... «Կը մեկնի. տակաւին աչքերը արցունքոտ են. ինչ փոյթ, վայրկեան մը վերջ անտեսական, արտածական, ներածական հաշիւները ձեռք կ'առնէ... ուրիշ տեղ մը Հայ Եկեղեցւոյ և իր զգացումներուն վրայ խօսիլ կը թուի... ո՛չ ո՛չ, ահա՛ Սաֆոյի աղջիկները... պարտիզազարդ Լէսբոսը, Միտիլէնէ [illegible] անոր ցամաքները, որոնք ջրաճեմ չուղին կուտան լայն պէսպիսութիւններ բոլորի գոնդրիկ կղզիներով, յատակի ալիքներուն բազմավէպ բանաստեղծութեամբ, կոնաձեւ լեռներու մերթ ցած ու մերթ ցից յատակ երեւոյթներով և ջերմացեալ երկնքի մը ջերմաջերմ պահակութեամբն անհուն...»։ Կտորներ կան, որոնք մարգարիտի կը նմանին. «Իր կոյս ներշնչումներ»ու այդ տողերը յուզիչ ու սիրուն նկարագրութիւններ են. ո՛րչափ կարդացուին, այնքան ախորժակ կը գրգռեն... Տեսէ՛ք իր բաժանումի արտասուոտ և երփնազեղ տողերը, որոնք բանաստեղծութիւն մը ունին ինքնին, մաքուր, անայլայլ և գեղուն.

«Երբ նաւը թէ՛ բեռով և թէ՛ ճամբորդներով գեղալից ժամը 10½ին կը սկսէր շարժակել Ոսկեղջիւրի գոգէն դէպի ափնագեղ Մարմարա, Վասփորի և իր ոսկեփոր մայրաքաղաքին հսկայացեղ թեւերն ի զուր կարկառեցան՝ իբրեւ ծնող հարազատ՝ վերջին անգամ եւս փորձելու

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ — 60 —

ԲՕԼ ՄԱՐԿՐԻԹ

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ԿԻՆԸ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ԵՐԿՈՒ ՕՐՕՐՈՑՆԵՐԸ

ԺԶ.

ԻՐԱՐ ԿԸ ԳՏՆԵՆ

Հիմա Պ. Միթր իր աղջիկը յանձնած էր սանտուհին, որ հակասական յուզումներէ ազդուած, գրկին մէջ կ'օրօրէր Մատլէնը, զայրացկոտ նայուածքներ ձգելով նորեկ կիներուն վրայ։ Շփոթ բացատրութիւններ կը տրուէին Պ. Միթրի և Ժանն Տանտրէի, Լուիզի և Թէրէզի միջեւ. այս վերջինը շատ երջանիկ էր և փափագ չէր զգար վիճաբանելու։ Բարեբաստիկ վայրկեան մըն էր աս. արցունք և բերկրանք կը տեսնուէին դէմքերու վրայ. նոյն իսկ Տիկին Միթրի երեսը կը ժպտէր։ Երբ Պ. Միթր իր կնոջ աթոռին քով վերադարձաւ, Ժերմէն մեղմաձայն մրմնջեց.

—Մտիր սիրոյն, ներէ՛ ինծի։

Ամուսինը այլայլած, աւելի ցած ձայնով պատասխանեց.

—Այո՛, կը ներեմ քեզի...

ԺԷ.

ՄՕՐԻՍ ԼԸ ՇԱՐԻ ԳԱՂՏՆԻՔԸ

Ժանն Տանտրէ, ընկերակցութեամբ Լուիզի ու Ժագի, Լօնշան փողոցի բնակարանը դարձաւ։ Ինչ հաճոյքով դիտեց սիրուն փոքր տունը, որ առջի հրապոյրովը ազդեց իր վրայ։ Ամէն ինչ աւելի ներդաշնակ և աւելի զուարթ թուեցաւ։ Թեթեւ կը զգար սիրտը։ Իրեն այնպէս կը թուէր որ սոսկալի աղջամուղջներէ դուրս կ'ելլէր, ուր վտանգը ամէն կողմէ կը պաշարէր և տհաճելի անծանօթը կը ջախջախէր զինքը կապարի ծանրութեամբ։ Հիմա կեանքը կանոնաւոր ընթացքի մը կը հետեւէր և ամէն ինչ կարգի մտած էր։

Սանտուն գայթակղեցուցիչ բացագանչութիւններ կ'արձակէր, տեսնելով որ միւս սանտուն Ժագի շորերը չէր փոխած և հաւանաբար անօթի ալ ձգած էր։ Արդարեւ, մանուկը մեծ ումպերով կուլ կուտար Լուիզի պինդ և կլոր ծիծերուն ջամբած գաղջ կաթը։ Յետոյ լուաց, սանտրեց և ոտքէն մինչեւ գլուխը ամէն ինչ փոխեց։ Կարելի էր այդ վիճակին մէջ Տիկին տը Մօրայլի ներկայացնել փոքրիկ Ժագը։ Ո՛վ գիտէ ինչ անհամբերութեամբ սպասուած էր ան։

Եւ ահա դրան զանգակը հնչեց։ Սպասուհին ներս մտցուց երկու հոգի, որոնք դրան սեմին վրայ իրարու հանդիպած էին։ Ասոնցմէ մէկն էր ոստիկանական քննիչ Պ. Գրիւնօ, որ լուսաբանութիւններ խնդրելու եկած էր Պ. Միթրը տեսնելէ յետոյ։ Պ. Գրիւնօ շաղակրատութիւնը չէր սիրեր, հակիրճ ու կտրուկ հարցումներ կ'ընէր Ժաննի, որուն բացատրութիւնները մտիկ կ'ընէր ուշով։ Միւս այցելուն էր Վի Բիւպլիքի քրոնիկագիրը, որ կը փափագէր տեսակցութիւն մը ունենալ Լուիզի հետ։ Այդ օրագրողը, խարտեաշ երիտասարդ մը, կարմիր փողկապ մը դրած և վերջին նորոյթին համաձայն բարտըսիւ մը հագած, շատ մը հարցումներ կ'ուղղէր սանտուհին։ Ոեւէ ցուրտ ընդունելութեան առջեւ տեղի չէր տար։ Մատիտը ձեռքին մէջ, Լուիզի ըրած կարճ պատմութիւնը գրի կ'առնէր։ Անոր ցոյց տուած գաղտնապահութենէն յուսախաբ եղաւ։

Այդ մարդոց և սանտուհին առջեւ Ժանն միեւնոյն պատմութիւնը կրկնեց, այսինքն թէ Ժագ իր քուրիկին զաւակն էր, իր խնամքներուն յանձնուած։ Ինչ հարկ այդ մարդոց առջեւ պարզելու այն կեղծ գաղտնիքը, որով իր պատիւը վտանգած էր, Օսօրը ազատելու համար։ Բուն գաղտնիքն ալ այնպէս սոսկալի չէր, քանի որ իր հոգիին կորուստը առաջ պիտի բերէր։

Վերջապէս մեկնած էին այցելուները։ Հիմա Կրընէլ փողոցի բնակարանը պիտի փութար Ժանն։ Բայց նոյն պահուն դրան թեթեւ ճանչիւն մը լսուեցաւ։ Մէկը նախասենեակ մտաւ, մինչ իր քով գտնուող բանալիներուն միջոցաւ բանալով դուռը, իբր թէ իր տունը գտնուէր։ Տիկին տը Մօրայլն էր ան։ Օսօրի թեւերուն մէջ նետուեցաւ Ժանն և ականջն ի վար մրմնջեց.

— Ժագ հոս է, ողջ առողջ։

Տիկին տը Մօրայլ հազիւ ուժ ունեցաւ մրմնջելու.

— Ո՞ւր կը գտնուի. կ'ուզեմ տեսնել։

Ու Ժաննի սենեակին մէջ, երկու կիները Ժագի հետ առանձին մնացած, մայրը վերջապէս կ'ապահովուէր և անյագ կերպով կը դիտէր այդ սիրասուն փոքրիկը, զոր կ'ողբար, անդառնալի կերպով կորսուած նկատելով։ Ինչ տխուր ու ջերմագին համբոյրներ կը դրոշմուէին մանուկին ողորկ ճակտին ու մինինիկ դէմքին վրայ։

— Ժա՛ք, իմ փոքրիկ Ժագս, կը գանչէր մարքիզուհին։

Երկար խօսակցութիւն մը սկսաւ Օսօրի և Ժաննի միջեւ, զարմացական բացագանչութիւններով և անձկութեան ճիչերով ընդմիջուած։ Մարքիզուհին կ'ուզէր ամէն ինչ գիտնալ։ Իր կարգին Օսօր ալ պատմեց այն սարսափելի ժամերը զորս անցուցած էր տ'Էլլօ իշխանին երեկոյթին մէջ։ Եղելութիւնը Պ. Սալվանի առջեւ պարզած միջոցին քաջութիւնը կորսնցուցած էր, Ժաննը բերան տալու աստիճան վեհերոտ դառնալով։ Այրին ժպտեցաւ. իր գեղեցիկ նայուածքին մէջ գոհունակութիւնը կ'արտայայտուէր։

—Բայց այդ գաղափարը, Օսօր, զոր իրաւամբ ունեցած էք, իմ հեռագրիս մէջ չէի՞ թելադրած ձեզի։

—Ինչ հեռագիր։

—Այն հեռագրին մէջ, ուր կը խօսէի ժանեակներու վրայ։

—Բայց ատկէ զատ ուրիշ բանի վրայ չէիք խօսած։

—Ծածուկ մելանով գրածնե՞րս։ Չկասկածեցի՞ք թէ թաքուն գրուածք մը կար անոր մէջ։ Զախակողմի անկիւնը գտնուող պայմանադրական նշանը չնշմարեցի՞ք միթէ։

—Այդպիսի նշան մը չկար։

Ժանն որոշակի շեշտով մը մրմնջեց.

—Բայց ի՞նչ ըրիք այդ թուղթը։

Կարգը Տիկին տը Մօրայլի եկաւ ահաբեկելու։

—Թէյի սեղանին վրայ ձգեցի. Պ. տը Մօրայլ սրահը կը գտնուէր տակաւին։

—Ուրեմն կարդացած է ան։

—Ինչպէս պիտի կրնար կասկածիլ։

—Դէն դիպուածով մը։ Ամէն ինչ կրնայ պատահիլ...

—Յուսանք որ չէ կարդացած։

—Եթէ կասկածներ ունենար...

—Ենթադրենք որ ունեցած ըլլայ...

—Սոսկալի բան պիտի ըլլար, Օսօր։

—Ահ, ո՛չ մէկ բան փոյթս է, հիմա որ զաւակս գտնուած է։

—Անոր կեանքը վտանգի կը մատնուի, եթէ երբեք ձեր ամուսնին մտքին մէջ կասկածն արթնցած է։

Նոյն պահուն սանտուն դուռը հրեց ու հանդիսաւոր շեշտով մը ըսաւ Ժաննի.

—Պարոն մարքիզ տը Մօրայլ վարն է և կը խնդրէ Տիկինին հետ խօսիլ։

Երկու կիները ոտքի ելան ազդուած։

—Աստուա՛ծ իմ, այս ժամուս Պ. Լը Շարի ժամադրութիւն տուած էի, ըսաւ Օսօր։

—Ինչ ճակատագիր, յարեց Ժանն։ Պարոն տը Մօրայլ երբեք ոտք չէ դրած հոս։

Ժանն նշան ըրաւ սանտուին որ դուռը գոցէ։ Յետոյ հարցուց.

—Մարքիզը գիտէ՞ թէ Տիկին տը Մօրայլ հոս է։

—Անշուշտ, ըսաւ սանտուն զուարթ դէմքով մը։ Իրեն ըսի. «Ձեր տիկինը փնտռելու եկած էք. շատ գոհ է ան»։

—Վա՜ր իջնե՛նք, յարեց Տիկին տը Մօրայլ, որ այդ ազնիւ կնոջ անմտութեան առջեւ զինաթափ եղած, ինքզինքը բախտին կը յանձնէր։

Անկարելի էր պահուըտիլ. մնաց որ մարքիզուհին հետաքրքիր էր գիտնալու թէ ի՛նչ կ'ուզէր ամուսինը։

(Շարունակելի)

ու համոզելու ու պինդ բռնելու համար, որ չքաժնուիմ իրենցմէ...

«Մնա՛ բարեաւ, Պոլի՛ս, քաղաքդ հին և հսկայ ուր ծնայ և մնայ... մի՛ մի՛ բանար քու բարդ ի բարդ գեղեցկութիւններդ բնական և արուեստական, որոնց համար, ա՛լ սիրտ չունիմ ես, որոնք վերջալոյսի մարած շպարներով՝ զուր կը մրմնջեն ինծի բաներ մը։ Նա քու ծովածուփ ու ոսկեծուփ Թեւերուդ մէջ Թափած եմ շատ քրտինք... չա՛տ խօսք, ու չեմ փոխարինուիր Ցովէիւ չափ։»

Այս գրաւիչ և հմայիչ տողերը չէ՞ն յիշեցներ Եղիայի... «Հա՛ն, սիրելի՛ս, հոն կ'ուզեմ որ տանիք զիս» սարսռուն խօսքերը... մանաւանդ Թէ սրտաճմլիկ չէ՞ք գտներ վերջին բողոքը. «ու չեմ փոխարինուած»... որ արդար բողոք մըն է մեր ապերախտ գնահատիչներու հանդէպ... Գրքին Բ. գլուխը կը գրաւէ Ցոպպէէն մինչեւ Ս. Ցակոբեանց վանքը. կարդացէ՛ք առաջին տողերը. «Եաֆա՛. Զայնին պէս —Եաֆա— զուսպ և ամփոփ քաղաք մը. արտաքուստ տեսլութեն ալ նշանակութեան չափ սիրուն և նկարչագեղ, կառուցուած սուր և զուրալթ բլրի մը վրայ, որ իր ատնդղաձեւ ելեւէջներուն վրայէն՝ ալեկոծուելէ ազատած նոր հարսի մը ծափիկ ցնծութեամբ կը նայի, ու կը խայտայ կատաղի ծովն ի վար...»։ Մանրակրկիտ և խղճամիտ տեղագրական մը չէ աս, բայց բանաստեղծական, նկարչական գունագեղ գրչանկար մըն է, որ շատ աւելի կը պատկերէ քան առաջինը։ Գ. գլուխն մէջ «Աչք մը Երուսաղէմի վրայ» հնախօսական և նկարագրական ակնարկ մըն է։ Դ. «Սիօն և տնքննելի՛ն Սաղուած»։ Ե. «Լեռան Ձիթենեաց» ամբողջական միրճուած մըն է բանաստեղծական, նկարագրական նրբերանգներու երանգապնակին մէջ։ Հոս ուխտաւորը կը վերանայ, կը հիանայ, և Նկարի պէս «Հասի, հայեցայ, հիացայ» կը գոչէ...։ Զ. «Սարօնի դաշտը»։ Է. «Սողոմոնի տաճար»։ Ը. «Բէթղէհէմ»։ Թ. «Աւազանք Սողոմոնի»։ «Ալէլուիա՛» ոչ միայն նիւթի, այլ և գրական-խառնուածքի հիանալի ալպօմ մըն է...։ Հոն այնպիսի բառեր կան որոնք էջեր կ'արժեն... ինչպէս ափնագեղ Մարմարա, ոսկեփոր մայրաքաղաք, վարսագեղ, ճռճռակապուտ, լուս-հարսնացեալ դիցուհի, բնկերահասցիկ կնոցող...։

«Հին օրեր եւ Պուէս Խաչատուր Միսաքեան իր մէջ կը խտացնէ հին օրերու գրական և իմացական շարժումներուն մէկ մասը. Նախապէս վարժապետեցաւ Իզմիրեանց վրջանակէն և ապա առանձին գիրքով լոյս տեսաւ. Խաչատուր Միսաքեան կը ներկայանայ շահեկան բնոյթով մը, որ կեանք կուտայ հին օրերու և յիշատակներու։ Մրմրեան այս երկին մէջ ալ կ'երեւի իր կուռ և ազնուական ոճով ստեղծագործ և հմայիչ լեզուով։ Մանրամասնօրէն կը նկարագրէ անոր կեանքին բոլոր դրուագները, միջավայրը, սկիզբէն մինչեւ վերջին օրերը։ Իբրեւ խղճամիտ բանասէր—Մրմրեան—կը յիշէ Թուականները, փոքրիկ միջադէպերը, և ի վեր կը հանէ այդ հոյակապ Պուէտին արժանիքը, որ ժամանակի իմացական շարժումին մէջ հսկայ դեր մը կատարած, համակրանքներ գրաւած, պատկառանք ազդած է իբրեւ բազմահմուտ գրագէտ։ Մրմրեան գրչի զարմանալի ճարպիկութեամբ եւ կը դառնայ, կը կարէ երբեմն տարուան ժամանակամիջոց մը և կ'երթայ կը նստի աշակերտի իր գրասեղանին վրայ, մօտէն ընելու համար Պուէտին դասախօսութիւնները։ Պուէտ Խաչատուրը ուսումնասիրուած է տեսակ մը առանձին պատկառանքով։ Թէեւ մըն է ան, որ իր ժամանակի մարդոց հետ վիճաբանած, պայքար մղած, դափնիներ շահած և յաղթութեան պսակներ վայելած է։ Եթէ Մրմրեանի այս խղճամիտ կերպով գրուած կենսագրութեան միանայրին նաեւ Խ. Միսաքեանի գրական ազդեցութիւնը, ուսումնասիրութիւնը,—մէկ խօսքով գրագէտի արժանիքը վեր հանող քննադատական ուսումնասիրութիւնները — պիտի կրնայինք զայն անթերի երկ մը հռչակել։ Ամէն պարագայի մէջ կ'ըղղղութենէս վեր է է խօսիլ այնպիսի թերթի մը վրայ, որ չառերուն ուղը գրուած ըլլալու է։

«Տասներիններորդ դարը եւ Ցովհաննէս Պրուսացի Տէրոյենց...—կենսագրական երկ մըն ալ աս, որ աւելի կնճռոտ է քան նախորդը և անկից նուազ արժէքաւոր, տեսակ մը Լաբիւրինթոս։ «Տէրոյենց Պրուսացի պատուելի մըն է, ծնած նուազ հմտութեամբ օժտուած, որ կ'ապրի դարու մը կեանքը»։ Մրմրեան կը պատկերացնէ 1801-1838ի իմացական անցքերը, Պրուսայի կեանքը, նկարագիրները, Պօղոս Արքեպիսկոպոս Գաբաղչեանի բարեգործութիւնները։ Տէրոյենց կը մտնէ ժամանակի կրօնական խռովք առուներուն մէջ, այն փիլիսոփայ է, կրօնամոլ գրագէտ հրապարակագիր, «արեւելեան հին իմաստասիրութեամբ կրօնաւորեալ գրագէտ»։ 1860ին կը լմննայ Մրմրեանի գծած ժամանակագրական առաջին շրջանը որ սկսած էր 1838ին։ Բ. մասին մէջ կը խօսի եւրոպական քաղաքակրթութեան վրայ, որ հետզհետէ կը ծաւալի դէպ ի արեւելք։ Արհեստաւորներու և Ամիրաներու պայքարները կը պարզէ. կրթական շարժում մը ծայր կուտայ։ Տէրոյենց Պոլիս է, կը սկսի գրքեր հրատարակել. 1846ին առաջին Թերթը կը հրատարակէ։ Կ'աշխատի միացնել Հայ և Հռոմէական Եկեղեցիները, Փէրիճանի կարդինալին միջոցաւ. բայց ի զուր։ Կրօնի վիճաբանութիւնները կը շարունակուին Կարապետ վրդ. Շահնազարեանի և Տէրոյենցի միջեւ։ Այդ մոլեռանդ հմուտ աստուածաբանը գրեթէ ժամանակի ակնարկները իր վրայ հրաւիրած կը գրէ, կը պայքարի։ 1852ին կը սկսի Թերթեր հրատարակել։ Տէրոյենցը Զօհալի խմբագիրն է, ապա Եռեւակին։

Տէրոյենց բազմաքականներուն ամենամեծ թշնամին կը հանդիսանայ, կը հարուածէ, կը վիճի, կը գրէ անոնց դէմ...։ Կը մեռնի 1888 յունիս 2ին։ Տեսակ մը քոսս է այս գիրքը, ուրկէ դուրս կ'ելլէ Մրմրեանը, ինչ որ մեծ բան մը կ'աւելցնէ իր արժանիքին վրայ։ Թուականներու ճշգրիտ դասաւորումը, յարակից օտար դէպքերը, իմացական շարժումները կարգեան հանգոյց մը ունին, զոր սակայն Մրմրեանը քակած կը նկատէ։ Գիրքին Գ. մասին մէջ Մրմրեան կը ջանայ վերլուծել Զամուռճեան պատուելին (Տէրոյենց), հոգին, այդ առեղծուածը, հսկայ սփինքսը, որ դարու մը իմացական շարժման պարագլուխն եղած է։ Մրմրեան այս գործը շատ բան կը պարտի Նռեւակի և Զօհալի էջերուն։ Մրմրեանը, այս զարմանալի միտքը, շատ բան կարդացած, ըմբռնած, քաղցուած, հետազօտած և մատենագրած է։ Բանասիրական միտք մըն է Մրմրեանը, որ կ'երթայ կը սուզուի վանքերու փոշիներուն և հին Թղթերուն մէջ ու այդ ցանուցիր տօղիւմաններով դար մը, ժամանակամիջոց մը կը պատկերացնէ իր բազմակողմանի պէսպիսութեամբ։ Նոր սերունդին կը հաղորդէ հին դէպքերը անվիճելի ճշտութեամբ։ Իր անցը, ուրեն ամէն գրագէտ պիտի անճրկեր կենար, Թուականներու և ժամանակակից անցքերու առջեւ։ Տէրոյենցը, այդ գրքին մէջ՝ Պօս մըն է, որ ամէն ինչ կը շոշափէ, անոր վերծանած գրքերուն Թիւը 6-7000ի կը հասնի։ Մրմրեան ունի բազմաթիւ գրքեր, ինքնագիր և Թարգմանածոյ, որոնց փոշիներու տակ կը հեծեն.— «Տաղեր» «Փիլիսոփայական խօսքեր», Ուրնանի «սեմական ժողովուրդք հանդէպ քաղաքակրթութեան» պատմութեան, Վոլթէրի «Հենրիատ»ը, Ի. Թէնի «Պատմ. անգլիական գրականութեան», Ժանէի «Պատմական փիլիսոփայութիւն», (զոր Թարգմանած է Ն. Եպիսկ. Դուրեանի հետ), Վէգէրի «Հին ազգաց պատմութիւնը», Բուլուայի «Իւցակրօնութեան» երկրորդ հատորը։ Մրմրեան երկու անգամ դէպ ի Անգլիա և երկու անգամ ալ Երուսաղէմ ուղեւորած է, միշտ իր հետ ունենալով բանաստեղծական մուսան, բանասիրական և փիլիսոփայական միտքը։ Տարակոյս չկայ Թէ Մրմրեան հոյակապ և եզական դէմք մը պիտի մնայ հայ գրականութեան պատմութեան մէջ։

ԱՐԻՍՏՈՂՈՄ Տ. ՍԱՐԳՍԵԱՆ

ԱՌՈՂՋԻՆ ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Տղոց՝ մի միայն լաւ կօշիկ և գուլպայ հագցնելով գոհանալու չէ. այլ անոնց ոտքերուն հիմնական խնամքին ալ անհոգ գտնուելու չէ։ Եղունգները կտրելը, ամենօրեայ լուացումը և երբեմն ալ բոկոտն քալելը և բԹամատին քիչ մը շարժում և ընդլայնում պատճառելը անհրաժեշտ պէտք մը համարելու է։ Մարդ ոտքի ցաւ ունենալով քալելու անկարող գտնուած ատեն միայն կը զգայ Թէ ամբողջ մարմնոյն առողջութեան համար որչա՜փ օգտակար է առողջ ոտքը։ Մանկութեա՛ն ատեն պէտք է որ ոտքերը զգուշաւորութեամբ խնամուին. ոտքերը այդ տարիքէն կը սկսին լաւ կամ գէշ ձեւ մը առնել։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՖՐԱՆՍԱ

ԾՆՈՒՆԴՆԵՐԸ ԿԸ ՆՈՒԱԶԻՆ
ՄԱՀԵՐԸ Կ'ԱՒԵԼՆԱՆ

Ֆրանսացի ծերակուտական Գ. Մէսիմի Ֆրանսայի բնակչութեան նուազելուն վրայ հետեւեալ շահեկան տեղեկութիւնները կը հրատարակէ Բարիզի Թերթի մը մէջ.

Առանց նկատողութեան առնելու այն պարագան Թէ Ֆրանսայի բնակչութեան նուազումին պատասխանատուութիւնը, օրէնքներո՞ւ կամ բարքերու, այրերո՞ւ Թէ կիներու կը պատկանի, արդիւնքը միայն կարեւոր է, ինչ որ ողբալի է։ Հրատարակուած ցուցակէ մը կ'երեւայ Թէ ողջ ծնող տղոց Թիւը ուԹսուն տարիէ ի վեր կը նուազի հետզհետէ։ Այդ մասին Իտալիոյ ու Գերմանիոյ հետ կատարուած պատերազմներէն ետքի տարիները բացառութիւն կը կազմեն։ Կ'երեւայ Թէ այդ պատերազմներէն ամէն մէկէն ետքը Ֆրանսա ուզած է իր կենսականութիւնը և ոյժը ցոյց տալ աշխարհի, սակայն այդ աճումը շատ անցողակի եղած է։ Ծնունդներու Թիւին նուազումը 1825էն 1875 շատ տկար է. կէս դարու մէջ 25,000՝ այսինքն տարին 500, Այդ շարժումը մեծապէս շեշտուած է 1876էն 1900, Քսանըհինգ տարուան մէջ ծնունդներու Թիւը 967,000էն 860,000ի իջած է՝ այսինքն տարեկան 4000է աւելի տղոց նուազում։ Անկումը 1900էն ի վեր աւելի արագ ու շատ եղած է։ Եօթը տարուան մէջ ծնունդներու Թիւը 860,000էն 774,000ի իջած է՝ այսինքն տարին 12,000։ Ամենէն աւելի է 1907, որուն վիճակագրութիւնները Թէեւ չեն հրատարակուած, սակայն հիմա յայտնի են. այդ տարին 774,000 տղաք ծնած են՝ այսինքն 1906էն 33,000 պակաս։ Ատոր համար ալ տարափոխիկներու ծանր հանգամանքը, հանրային առողջութեան վիճակը եւայլն կարելի չէ պատճառ նկատել։ ԺԹ. դարը սկսելէն ի վեր տարեկան ծնունդներու Թիւը բնաւ 800,000էն վար իջած չէր։ Հանրային առողջապահութեան բարւոքման շնորհիւ, կեանքի միջին տեւողութիւնը հետզհետէ բարձրացած է և ֆրանսական ժողովուրդը, ծնունդներու անկումին հակառակ, միշտ աճած է մինչեւ 1906։ Այդ աճումը շատ դանդաղ էր, քանի որ Ֆրանսա հազիւ տարին 50,000 բնակիչ կը շահէր, մինչդեռ Գերմանիա ու Ռուսիա տարեկան մէկ միլիոնի յաւելում կ'ունենային և Աւստրիա ու Իտալիա ալ՝ կէս միլիոն։ Բայց ո՛րքան ալ դանդաղ ըլլար, հիմա կը փնտռուի, քանի որ 1907ին մահերու Թիւը (793,000) 20,000 աւելի է ծնունդներէն։ Մինչդեռ աշխարհի բոլոր ազգերը կ'աճին, ֆրանսականը միայն կը նուազի, կը տկարանայ և անհետանալու վրայ ըլլալու երեւոյԹը ունի։ Թուաբանական ճշգրտութեամբ անկարելի է որ այդ շարժումը աւելի արագընԹաց հանգամանք մը չստանայ, եԹէ օրէնքները ու բարքերը մեծապէս չբարեփոխուին։ Ծնունդներու նուազումը 1876էն ի վեր աւելի շատցած է. զաւակ արտադրող ֆրանսական ամոլներու սովորական տարիքը 25էն 35 է. այդ՝ 1876էն երեսուն տարի ետքը, այդ ընտանիքներուն Թիւը սկսած է նուազիլ։ Ծնունդներու նուազման վրայ երկրորդ պատճառ մըն ալ կ'աւելնայ՝ այն է իւրաքանչիւր ընտանիքի մէջ տղոց Թիւին պակսիլը։ Ուրեմն կը գտնուինք նոր շրջանի մը մէջ, ուր —նոյն իսկ ընդունելով որ տղոց մահացութիւնը չափահասներու հետ բաղդատմամբ նոյնը կը մնայ, ինչ որ շատ անհաւանական է— ծնունդները տարուէ տարի պիտի պակսին, քանի որ ամուսնուԹեան տարիք ունեցող երկու սեռէ երիտասարդներու Թիւը հետզհետէ աւելի քիչ պիտի ըլլայ։ Զուտ Թուաբանական տեսակէտով կրնանք հաստատել Թէ ծնունդներու այդ յուսահատական անկումը պիտի յանգի ֆրանսական ազգին ամբողջական փճացմանը։ Անշուշտ հոյլիւ այս պարագային, ինչպէս ուրիշ պարագաներու մէջ, արտաքոյ հետեւանքներու կը յանգի. Նաեւ կրնան ըլլալ որ զանազան պատճառներ, ուշ կամ կանուխ, չարիքին առաջքը առնեն։ Սակայն դարձեալ չարիքը ծանրակշիռ է։ Զինուորական տեսակէտով ֆրանսացի զօրքերուն Թիւը, տասնըհինգ քան տարիէն, 50-60,000 պիտի պակսի։ ԱռԹիւ մը ըսած էի Թէ այդ պակասը կարելի է լրացնել Ֆրանսայի ափրիկեան գաղԹավայրերէն առնուելիք զինուորներով։ Տնտեսական և տնտեսական զարգացման աւելի ընդհանուր տեսակէտով Ֆրանսայի ոյժերուն տկարացման վտանգը աւելի ծանրակշիռ է։ Կարելի է զայն մեղմացնելու փորձել, սա երեք տարբեր եղանակներով։

Ա. Բազմանդամ ընտանիքներու բոլոր ուղղակի տուրքերը ջնջել, քանի որ անոնք ուրիշներէ աւելի ծանրաբեռնուած են պատման տուրքերով։

Բ. Մահուընէ ազատել այն նորածիններ որոնք իրենց ճշմարիտ գոյութեան առաջին ամիսներուն մէջ կը մեռնին ծնողներու տգիտութեան կամ չքաւորութեան հետեւանքով։ Տղոց օգնութեան հաստատութիւնները մեծապէս զարգացնելով, կարելի է ամէն տարի 60-80,000 փոքր տղաք փրկել։

Գ. Վերջապէս, Մ. Նահանգաց օրինակին հետեւելով, մեծապէս դիւրացնել 1,200,000էն 1,500,000 օտարականներու ֆրանսական ազգութիւնը ընդունելը։ Սակայն ատոնք մեղմացուցիչ օգտակար դեղեր են միայն վտանգաւոր ազդանշաններու համար։ Անշուշտ ֆրանսական ազգին սպառնացող ամենէն մեծ վտանգը կը կազմեն։ Տղայական բանակը պիտի ըլլայ զայն անզիջանել ուզելը։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Վիեննայէն կը հեռագրեն Լոքալ Անցայկերի Թէ Վիլհէլմ կայսրը մտադիր էր գերման երկու զօրագունդեր, որոնց պետն է Ֆրանց Եոզէֆ կայսրը, Վիեննա տանիլ՝ իրենց ամբողջութեամբ Աւստրիոյ վեհապետին ներկայացնելու տողանցում մը կատարելու, սակայն Ֆրանց Եոզէֆ կայսրը խնդրեր է Վիլհէլմ կայսրէն որ այդ ծրագիրը չգործադրուի։ Կը յիշուի Թէ Գերմանիոյ կայսրը, երբ Հռոմ գնաց Պապին այցելութիւն տալու, զրահակիր զինուորներ տարաւ իր հետ։

—Ուայխսդակը, նստաշրջանին փակուելէն առաջ, գաղԹավայրի երկաԹուղիներու վարկերը քուէարկած ըլլալով, Վիլհէլմ կայսրը Բրուսիական Թագ պատուանշանին առաջին կարգը տուաւ գաղԹային նախարար Պ. Տէրնպուրկի՝ շնորհաւորելով զայն և յաջողութիւն մաղԹելով Ափրիկէի մէջ անոր կատարելիք ուղեւորութեանը համար։

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ՉԻՆ

Անգլիացիները ծանուցեցին Թէ Չին Ֆրանսայի աջակցութիւնը խնդրած է՝ Թոնքինի սահմանագլուխին վրայ չինացի ըմբոստները զսպելու համար։ Թան այդ մասին կ'ըսէ.— «Խնդիրը եԹէ այդ կերպով ներկայացուի, լուրը կրնայ կարծել տալ Թէ Ֆրանսայի կառավարութիւնը մինչեւ հիմա բան մը չէ ըրած չինացի ըմբոստներու մասին և նոյն իսկ անոնց արարքը կը նպաստաւորէր՝ Թոյլ տալով որ ապաստանին Թոնքինի երկրին վրայ։ Ֆրանսական իշխանութիւնները իրապէս յարատեւ աջակցութիւն մը ընծայած են Թոնքինի սահմանագլուխին չինական իշխանութեանց՝ յարատեւ հսկողութիւն մը կատարելով, որպէս զի չինացի ապստամբները Ֆրանսայի տարածքէն չօգտուին համախմբուելու համար։ Թոնքինի ֆրանսական իշխանութիւնները իսկոյն զէնքերնին կ'առնեն սահմանագլուխ մտնող չինացի ապստամբներուն։ Այդ հսկողութեան շնորհիւ է որ Քուանկ-Սիի անկարգութիւնները շուտով զսպուեցան։ Վերջերս ապստամբներու խումբ մը, որ չինական հողի վրայ կազմուած էր և ոչ Թէ ֆրանսական, Հօ-Քէու մտաւ։ Եուննանի փոխարքան անհրաժեշտ միջոցները ձեռք առաւ՝ պէտք եղածին չափ զինուոր ղրկելով այդ ապստամբները վանելու համար։ Այդ առԹիւ հեռագիրներու փոխանակութենէն առաջ եկած է այն լուրը Թէ Չին Ֆրանսայի աջակցութիւնը ուզած ըլլայ։»

ԷՕՅԼԷՆՊՈՒՐԿԻ ԻՇԽԱՆԸ

Ինչպէս հեռագիրները ծանուցին, Էօյլէնպուրկի իշխանը, Հարտէն-Մոլդքէի ծնօԹ դատին մէջ իրեն դէմ եղած ամբաստանուԹիւնները հերքելու նպատակով սուտ երդում ըրած ըլլալուն համար, ձերբակալուեցաւ։ Իշխանը հիմա Պերլինի մէջ հիւանդանոց մը կը գտնուի։ Սենեակին մօտ ուրիշ երկու սենեակներէն մէկին մէջ կան անոր վրայ հսկող ոստիկանները և միւսին մէջ ալ՝ պաշտօնեաները։ Գերմանիոյ պատժական օրէնքը այդ տեսակ պարագայի մը համար մէկէն տասը տարուան տաժանակիր աշխատութիւն կը տրամադրէ։ Իշխանը սաստիկ ցաւեր կը զգայ ձախ սրունքին։ Բժիշկները քննելով անոր վիճակը գոհացուցիչ գտան։ Էօյլէնպուրկի իշխանը բնաւ այցելութիւն չընդունիր. կինը միայն քովը կ'երԹայ։ Իշխանուհին իր զաւկին հետ Պերլին փոխադրած է բնակութիւնը։ Շաբաթ առաւօտ իշխանին փաստաբանը՝ Պ. Վոլֆերը երկար խորհրդակցութիւն մը կատարեց իր փոխանորդեալին հետ։ Պ. Վոլֆերը վերաքննութեան դիմեց այն որոշման դէմ որով մերժուած էր իշխանը երաշխաւորութեամբ արձակելու խնդիրը։ Այդ խնդրագիրը նորէն 625,000 ֆր.ի դրամական երաշխաւորութիւն մը կ'առաջարկէ իշխանը ազատ արձակելու նպատակով։ Փաստաբանը այնպէս կը նկատէ Թէ իր փոխանորդեալին ձերբակալութիւնը օրինաւոր չէ, քանի որ առողջական վիճակին բերմամբ չի կրնար փախչելու փորձ մը կատարել. որդէն ազատ արձակուելու կը սպասէ այդ տեսակ յանցանքով ամբաստանեալներու համար։ Դատը աշնան վերջերէն առաջ տեղի պիտի չունենայ, վասն զի կատարուելիք խուզարկութիւնները դժուարին պիտի ըլլան ու երկար պիտի տեւեն։ Վկաներու հարցափորձը բաւական ժամանակ պիտի գրաւէ, վասն զի անոնցմէ շատերը Պավիէրայի գիւղերը կը բնակին։ Կ'ըսուի նաեւ Թէ իշխանը պընդերականութենէ կը տառապի, որով դատը անսահման կերպով յետաձգել հարկ պիտի ըլլայ։

ՌՈՒՍԻԱ

Շաբաթ իրիկուն երկաթուղիի արկած մը պատահեցաւ Բեդերպուրկէն 684 վերստ հեռուն՝ Վարշավիոյ գիծին վրայ։ Վայրաշարժին կաթսան պայթելով կառախումբը գիծէն ելաւ։ Կառախումբը զինուորներով լեցուած էր։ Մեքենավարը ու հնոցապանը մեռան. կառուղեգները և բազմաթիւ զինուորներ վիրաւորուեցան։

—Վիտգիւլ գետը սկսած է մեծապէս յորդիլ։ Գետին եղերքը գտնուող բոլոր քաղաքներուն իմաց տրուեցաւ այդ վտանգը։

“ՔԱՆՍԷՐ„ԻՆ ԱԽՏԱՃԱՆԱՉՈՒԹԻՒՆԸ

ՏՕՔԹ. ՏՈՒԱՅԵՆԻ ԱՇԽԱՏՈՒԹԵԱՆՑ ՎԵՐՋԻՆ ԱՐԴԻՒՆՔՆԵՐԸ

Տօքթ. Տուայէն, շաբաթ օրը, կենսաբանական Ընկերութեան մէկ գումարման պահուն, խիստ շահեկան յայտարարութիւններ ըրաւ «քանսէր»ի մասին իր նոր խուզարկութեանց վրայ, որոնց երկու ամիսէ ի վեր ձեռնարկած էր Բասդէօրի հաստատութեան մէջ՝ Մեչնիքով բրոֆէսէօրին հսկողութեանը տակ։ Ձեռք բերած արդիւնքները ուշագրաւ են։ «Քանսէր»է վարակուածի մը շիճուկը, 56 աստիճան ջեռուցուելէ և «քանսէր»ային այսուցի մը փօշիին և առողջ հնդիկ խոզի մը շիճուկին հետ դրուելէ ետքը, առանձնայատուկ հակազդեցութիւն մը առաջ կը բերէ, ինչ որ չըներ «քանսէր» չունեցողի մը շիճուկը. ԵԹէ այդ անձը նոյն իսկ ուրիշ հիւանդութենէ մըն ալ վարակուած ըլլայ։ Տօքթ. Տուայէն երկու հարիւրէ աւելի փորձեր կատարած է և իննսուն շիճուկներ ուսումնասիրած է «քանսէր»է վարակուած 52 և ուրիշ հիւանդութիւններէ վարակուած 28 հիւանդներէ առնուած՝ «արանտիօդ», աղեթափութիւն, հիւծախտ, «ֆիդգիւլ» եւայլն։ Այդ փորձերէն կը հետեւի Թէ «քանսէր»է վարակուած 52 հոգիի մասին ախտաճանաչութիւնը վերջնական եղած է, բաց ի երեքէն։ Խիստ տկար երեք հիւանդներու համար միայն հակազդեցութիւնը կասկածելի էր։ Միւս 28 զանազան հիւանդներուն համար ախտաճանաչումը ժխտական եղած է։ Տօքթ. Տուայէն կը հետեւցնէ Թէ «քանսէր»է վարակեալներուն շիճուկը առանձնայատուկ մարմիններ կը պարունակէ և Թէ ատոնք հակազդեցութիւն մը ընելու յատկութիւնը ունին «քանսէր»ի այսուցի մը փօշիին վրայ։ Ասկէ կը հետեւի Թէ խորունկ «քանսէր»ի ախտաճանաչումը յաճախ կրնայ ճշդուիլ ախտաճանաչման նոր դրութեամբ և կամ «Թիֆօ»ի ախտաճանաչման մասին գործածուած դրութեամբ։

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԸՆԿ.

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ՆԻՍՏԸ

1908 ՅՈՒՆԻՍ 5ԻՆ

Կանոնագրին 34րդ յօդուածին տրամադրութեան համաձայն, Օսմ. Ապահովագրական Ընդհ. Ընկերութեան բաժնետէրերը կը հրաւիրուին ընդհանուր սովորական նիստ գումարելու 1908 յունիս 5ի ուրբաթ օրը, կէս օրէն յետոյ ժամը 2ին, Օսմ. Կայս. Պանքայի կեդրոնատեղին, Ղալաթիա։

Օրակարգ

1. Տեղեկագիր Վարչական Խորհուրդին
2. Տեղեկագիր Հաշուեքննիչին։
3. Վաւերացում 1907 տարեշրջանի հաշիւներուն։
4. Մասնակի ընտրութիւն Վարչական Խորհուրդին անդամներուն։
5. Անուանում հաշուեքննիչի՝ 1908 տարեշրջանի հաշիւները ստուգելու համար։

Սոյն ժողովին ներկայ գտնուելու իրաւունք ունին անոնք որ առնուազն տասը բաժնեթուղթի տէր են կամ իրենց անունով և կամ փոխանորդաբար։ Ժողովին գումարումէն տասը օր առաջ պարտաւոր են իրենց բաժնեթուղթերը աւանդ ձգելու Օսմ. Կայս. Պանքայի Ղալաթիոյ կեդրոնատեղին կամ իր գործակալութեանց մօտ։

Կ. Պոլիս, 2 մայիս 1908 3—3

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

ԱՍՏԻՃԱՆ. — Սանիէի աստիճան տրուեցաւ Բրավիտդէի գաւառակին գայմագամ Րիւստէմ Ֆէհմի էֆ.ի։ Սալիսէի աստիճան՝ Բասէնի գաւառակին գայմագամ Ահմէտ Նուրէտ պէյի և Հէրէքէի կայս. գործարանին Իզմիրի ճիւղին պաշտօնեայ Պօղտանճեան Ցակոբ էֆ.ի։

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ.—Ականաւոր Օսմանիէ պատուանշան տրուեցաւ Լոնտոնի օսմ. դեսպան Րիֆաթ պէյի։ Առաջին կարգի Օսմանիէ՝ Մէքլէնպուրկ-Շվերինի Քարլ Պորվին դուքսին և Գերմանիոյ ազնուականներէն ֆոն Իզէնպուրկ կոմսին։ Չորրորդ կարգի Օսմանիէ՝ Պերլինէր Լիտէր դաֆէլ երգեցիկ խումբին առաջին արկղակալ Պ. Պէքէնի, երկրորդ արկղակալ Պ. Մորինկի և քարտուղար Պ. Պրէկէրի։

—Առաջին կարգի Շէֆգաթ՝ Էվգաֆի նախարարութեան վարչական Խորհուրդին նախագահ Սէլիմ Սըրրի փաշայի տիկնոջ և Գերմանիոյ ազնուականներէն ֆոն Իզէնպուրկի կոմսին տիկնոջ՝ ֆոն Իզէնպուրկ կոմսուհիին։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՐՍԻՑ Մէհմէտ Ալի Շահին ծննդեան տարեդարձին առԹիւ կայս. պահականոցը, այսօր, դրօշներով զարդարուած էր և կէս օրին Թնդանօթ արձակեց։

—Այսօր Պարսից դեսպանատան մէջ շնորհաւորական ընդունելութիւն մը պիտի կատարուի՝ Շահին ծննդեան տարեդարձին առԹիւ։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ դեսպանը, երէկ, Բ. Դուռը երթալով տեսակցեցաւ Մեծ-Եպարքոսին հետ։

ՊԵՏԱԿԱՆ Խորհուրդին ելմտական ճիւղին մէջ, երէկ, խորհրդակցութիւններ կատարուեցան կազի տուրքին նկատմամբ։ Թաղապետական Ա. շրջանակին հաշուակալ Սայիմ պէյ ալ ներկայ գտնուեցաւ այդ խորհրդակցութեանց։

ԷՑՐԵՆԷԻ կուսակալութիւնը գրեց ելմտական նախարարութեան որ Կիւմիւլճինէի մէջ ալ Օսմ. Պանքայի ճիւղ մը հաստատուի, վասն զի այդ տեղին առեւտրական գործառնութիւնները բազմացած են։

ԼՈՆՏՈՆԻ օսմ. դեսպան Րիֆաթ պէյ, իր յանձնարարագիրները Էտուարտ Թագաւորին մատուցանելուն առԹիւ, Ն. Վեհափառութեան ներկայացուցեր է դեսպանատան առաջին քարտուղար Մէհմէտ Լըստ պէյը, երկրորդ քարտուղար Ապտիւլհագ Հիւսէյին պէյը և պատուակալ կցորդ Լիւտֆէն Մօրէլ պէյը։

ԱԹԷՆՔԻ օսմ. դեսպան Նապի պէյ, չորեքշաբթի օրը, Եորկիոս Թագաւորին ներկայանալով իր յանձնարարագիրները մատուցեր է։

ՀՈԼԼԱՆՏԱԿԱՆ դեսպան Պ. Կրիբարիս, որ մէկ քանի օրէն Վիեննա պիտի ուղեւորի իր զաւակը տեսնելու, երէկ Բ. Դուռը երթալով տեսակցեցաւ Մեծ-Եպարքոսին, Պետական Խորհուրդին նախագահին և արտաքին գործոց խորհրդականին հետ։ Արտաքին գործոց նախարարը բացակայ ըլլալով Պ. Կրիբարիս իր այցետոմսը Թողուց։

ԳԱՀԻՐԷԻ պարսկական ընդհանուր հիւպատոս Ալի Ասղար Խան ուրիշ տեղ փոխադրուած ըլլալով, անոր յաջորդեց Միրզա Շէֆի Խան, որուն պաշտօնը վաւերացուեցաւ Բ. Դրան կողմէ։

ԱՆԳԼԻՈՅ դեսպանատան գործակատարին կինը՝ Տիկին Պարքլէյ, որ Պրուսա գացած էր, երէկ իրիկուն Կ. Պոլիս վերադարձաւ։

ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ԹՈՇԱԿՆԵՐԸ.— Զէնըրալ պաշտօնարանը, եղած հարցումի մը պատասխանելով, հետեւեալը ծանոյց. —Հանգստեան Թոշակները կարելի չէ վար դնել և կամ զիջել. Միայն Թէ պետական պարտքերու և «նիքեահ»ի ու պարէնագինի համար կարելի է մաս մը վար դնել, մէկ քառորդէն աւելի չըլլալու պայմանով. Նաեւ պարէնագինի համար երբ մէկ քառորդ մասը անբաւական ըլլայ, պարէնագինին քանակութիւնը վար կը դրուի։ Հետեւաբար օրէնքը չի Թոյլատրեր նոյն ամսաԹոշակներէն որ և է զեղչ ընել, վերոգրեալ պարագաներէն զատ ուրիշ պարտքի համար. միանգամայն օրէնքին Թոյլատրած այդ զեղչը հանգստեան կոչուած անձին կենդանութեանը սահմանուած ամսաԹոշակին վրայէն կ'ըլլայ. իսկ անոր մահէն ետքը ժառանգորդներուն յատկացուած ամսաԹոշակները բոլորովին զերծ են որ և է զեղչէ և գրաւէ։

ՔԷՕԹԱՀԻԱՅԻ մէջ Հէրէքէի կայս. գործարանին համար հաստատուած ճիւղին բացումը և կայս. զինանշանին զետեղումը տեղի ունենալով, աշխարհներ զենուեր և աղօթքներ կատարուեր են վեհ. Սուլթանին համար։

ՄԱԽՍՈՒՍԷՆ.— Լ. Հէրլըց կ'ըսէ Թէ ամառը եկած ըլլալով Կղզիները երթեւեկողներու Թիւը աւելցած է, մանաւանդ կիրակի օրերը, սակայն այդ գիծերուն յատկացուած շոգենաւերը անբաւական կուգան, բայց ո՛չ շոգենաւերու Թիւը կ'աւելնայ և ոչ ալ նոր շոգենաւեր բերել կը տրուին։ Նոյն Թերթը կը յորդէ Թէ շոգենաւային երԹեւեկութիւնները ո՛րքան կանոնաւոր ըլլան, Մախսուսէի շահն ալ միեւնոյն համեմատութեամբ կ'աւելնայ։

ՇԱՔԱՐ.— Շաքարի գործարաններու միջազգային մարմինոյ կողմէ կատարուած քննութեամբ հաստատուած է Թէ շաքարի պատրաստութեան յատուկ ճակնդեղները, այս տարի, անցեալ տարիէն հարիւրին երեք համեմատութեամբ նուազ ցանուած են։ Այս տարի, Ռուսիայէն զատ, շաքար պատրաստող միւս երկիրներուն մէջ 1,193,000 էքդար տեղ ճակնդեղ ցանուած է։

ՃԱՂԹԱՆՈՂ ՊԱՇՏՕՆԵԱՆԵՐ. — Թուրք լրագիրներուն մէջ հետեւեալը կը կարդանք.— Եաննայէն Երկրագործական Պանքային Կ. Պոլսոյ ճիւղին ղրկուած 850 ոսկիի աւանդ մը Սելանիկի նամակատան առաքմանց պաշտօնեային կողմէ ընդունուած և Կ. Պոլսոյ շրջման պաշտօնեաներէն Մէհմէտ պէյի յանձնուած էր։ Այդ աւանդը պարունակող ծրարը Կ. Պոլսոյ Թղթատարատան մէջ կասկածելի նկատուելով, ժամանմանց պաշտօնեան չէ ընդուներ, որով նոյն ծրարը բացուեր է հեռագրական ու Թղթատարական վերատեսչութեան վարչական Խորհուրդին առջեւ։ Մէջէն մէճիտիէի 424 քառորդ և 19 հատ երկաթի կտորներ գտնուեր են 850 ոսկիին տեղ։ Հասկցուելով որ ծրարին պարունակութիւնը վերցրեալ Քասթի ու Մէհմէտ էֆ.ներու կողմէ իւրացուցուած է, ատոնք իսկոյն պաշտօնէ դադրեցուցուած և հարցաքննութեան ենթարկուած են։

ԴՐԱՄԱՆԵՆԳ.— Պրուսայի Ինճիրլի Թաղը բնակող Մուսթաֆա, Պէյթիւլմալի քարտուղար վախճանեալ Օսման էֆ.ի որդին, գինետուններու և հանրատուններու մէջ չափազանց դրամ կը վատնէր, ինչ որ ոստիկանութեան ուշադրութիւնը հրաւիրած էր։ Ոստիկանութիւնը քննութիւն կատարելով զգաց Թէ կեղծ դրամ կը շինուի. ուստի այդ մարդուն տունը խուզարկեց և դրամանենգութեան յատուկ զանազան գործիքներ, մետաղի կտորներ եւայլն գտաւ։ Մուսթաֆա ալ ձերբակալուեցաւ։

ԵՂՆՈՆԱՐԱՑ տունը տասնըհինգ տարուան տաժանակիր աշխատութեան դատապարտուեց Րըզա անուն անձը, որ Լիւլէ Պուրկազի կողմէ Սիւլէյման էֆ.ն սպաննած և Գըրըկխապանիկ բնակող լուսմայափոխ Ալիշ էֆ.ն վիրաւորած էր։

ԽՈՐԱՅԻ Գալաթիա Գալաթայի կողմը շրջուն վաճառորդ Պօղոս ժամանակէ մը ի վեր կը տեսնէր Թէ իր ապրանքները կը գողցուին։ Ուստի սկսաւ ուշադրութիւն ընել։ Առջի օրը փոքրիկ յոյն աղջիկ մը թաղալիկ մը գողնալով սկսաւ փախչիլ։ Պօղոս ալ ետեւէն վազեց. բայց մասնաճառ Սդելիօ, Խրիսօ ու ասփրէն Անդրէա Պօղոսը բռնեցին և ծեծեցին։ Անդրէա կռուփի հարուած մը տուաւ Պօղոսի երեսին, որով ձախ աչքը վիրաւորուեցաւ։ Ոստիկանութիւնը հասնելով այդ անձերը ձերբակալեց։ Պօղոս բժշկական քննութեան ենԹարկուելով, հաստատուեցաւ Թէ աչքը վնասուած է։

ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ.— Աւետարան ու հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան իրաւագէտ խորհրդական Րէշատ պէյի քէօշկը, Գըզըլ Թօփրաքի մէջ, աղջի գիշերը գող մտնելով երրորդ կարգի Օսմանիէ պատուանշան մը և զանազան գոյքեր գողցան։ Ոստիկանութիւնը իմանալով քննութեան ձեռնարկեց և Ֆաթիմէ անուն կին մը ու աղջիկը Շէրիֆէն ձերբակալեց, որոնց վրայէն գողցուած առարկաներ գտնուեցան։ Ատոնք ասկէ առաջ Րէշատ պէյի քէօշկը սպասաւոր էին։

— Սկիւտար, Թօփխանէլիօղլու կողմերը, անցեալ գիշերը, կայս. Թիկնապահ Վէլի փաշայի քէօշկը գող մտնելով կարգ մը գոյքեր գողցուեցան։ Ոստիկանութիւնը մէկ քանի հոգի ձերբակալեց՝ իբրեւ հեղինակ այդ գողութեան։

ՍԿԻՒՏԱՐԻ մէջ դեղագործի աշակերտ Երուանդ, երէկ երբ հեծելանիւով Թաղային Թաղապետական դեղարանին առջեւէն կ'անցնէր, զարնուեցաւ Խատիջէ ու Այիշէ անուն երկու կիներու, որոնք վիրաւորուեցան ծանրապէս։ Երուանդ ձերբակալուեցաւ։

ԱՄԷՆ ՏԵՂ կը խօսուի այն մեծ լիքիտասիոնին վրայ, զոր կը ձեռնարկած է Ֆրաքիլի Կօլէքժէպէրկ մեծ վաճառատունը, Ղալաթիա, Թիւնէլի մօտ, Թիւ 2, որ արանց, կանանց և տղոց յատուկ պատրաստ զգեստեղէնի ամենէն հին վաճառատունն է և իր ընտիր տեսակէ ապրանքներով համբաւ հանած է։ Իր ապրանքներու ամբողջ մթերքը ծախու հանած է անհաւատալիօրէն աժան գիներով։ Հանրութեան և այն վաճառատան բազմաթիւ յաճախորդներուն համար եզական առիթ մըն է աս։ Համոզում գոյացնելու համար Թէ նախկին և հիմակուան գիներուն միջեւ ո՛րքան մեծ տարբերութիւն մը կայ, կը բաւէ այցելութիւն մը տալ։ Օգտուեցէք առիթէն։ 12—9

ԱԶԳ. ՊՈՄՈՆԹԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Պոմոնթի գարեջուրի անուանի Ընկերութիւնը պատիւ ունի ծանուցանելու իր յաճախորդներուն Թէ արտածման համար երեք մԹերանոց հաստատած է հետեւեալ տեղերը։ Մթերանոց մը պաղ օդի նկուղով՝ Գառղըղի մէջ. այս մԹերանոցը ամէն անոնց տրամադրութեան տակ կը գտնուի, որոնք յաճախորդ են տակառով գարեջուրի՝ խիստ Թարմ, ինչպէս նաեւ արտածման սահմանուած շիշով. գարեջուրի այս մԹերանոցին մէջ մեծաքանակ վաճառումներ կը կատարուին և առաքումներ կ'ըլլան Անատոլուի երկաթուղիին գծին վրայ գտնուող քաղաքները։ Տակառներով և շիշերով գարեջուրի մԹերանոց մըն ալ հաստատած է Էսկիշէհիրի մէջ, մինչեւ Էնկիւրիւ և Գոնիա։ Շիշերով և տակառներով գարեջուրի համար մԹերանոց մը եւս հաստատուած է Գոնիայի մէջ, Գոնիայի և անկէ անդին գտնուող քաղաքներու յաճախորդներուն համար։ Ձեռք առնուած այս միջոցներուն շնորհիւ մեր յաճախորդները պիտի կրնան Թարմ գարեջուր խմել Տնօրէնութեան կողմէ նախապէս սահմանուած գնով։ Ամէն բողոք եւ գանգատ պէտք է ուղղել Պոմոնթի գարեջուրի անուանի Ընկերութեան Տնօրէնութեան, Ղալաթիա, Սանտալճը խան, երկրորդ յարկ։ 3—3

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՐՍԻՑ Մէհմէտ Ալի Շահին ծննդեան տարեդարձին առթիւ, այսօր, Ս. Պատրիարք Հայրը Պարսից դեսպանատունը երթալով, շնորհաւորական այցելութիւն կուտայ դեսպան Իսխան Միրզա Րիզա խանի:

ԽՈՍՆԻՍԴՐՈՒ կտակի խնդրին մէջ ամէնէն աւելի կնճռոտութեանց պատճառ եղող Գարավասիլները հեռագրով և անձամբ դիմած էին Ս. Պատրիարք Հօր, յայտնելով թէ Ազգ. Պատրիարքարանի ներկայացուցիչին փաստաբանը Գ. Կոլոսով շատ կը ճնշէ զիրենք և պարտքերնուն վճարման համար տնօրինութիւն մը կը խնդրէին: Այս առթիւ խնդրարկուներուն պատասխան տրուեցաւ թէ անոնք Ս. Պատրիարքի ներկայացուցիչ Ժամհարեան եղբայրներուն հետ պէտք է բանակցին և հետեւաբար եթէ բողոք մը ունին ընելիք, պէտք է անոր դիմեն: Գարավասիլներու կողմէ գրաւուած և խնդրոյ առարկայ եղած կալուածներուն վաճառման աճուրդի գործը թէեւ յուսալի է որ մինչեւ յունիսի սկիզբները աւարտի, սակայն մնացեալ կալուածներուն վաճառման ձեւակերպութիւնները և ամբողջ կալուածներուն դրամի վերածման գործողութիւնը մինչեւ տարւոյն վերջը պիտի յապաղեցնեն: Հանգուցեալ բարերարին կտակի տրամադրութեան համաձայն, Բարիզի Քրէտի Լիոնէին մէջ ի պահ դրուած արժէթղթերը փոխանցուած են Ս. Պատրիարք Հօր անուան:

ՕՐՀՆՈՒԹԵԱՆ ԿՈՆԴԱԿՆԵՐ. — Ս. Պատրիարք Հօր կողմէ յանձնարարուեցաւ կրօնական դիւանին, որպէս զի Ունճեանց և Կիւլպէնկեանց անունով երկու գեղատառ օրհնութեան կոնդակներ պատրաստուին՝ զրկելու համար Մաթէոս էֆ. Ունճեանի և Պատրիկ էֆ. Կիւլպէնկեանի, որոնք կտակեցին Հիւանդանոցի Գ. թեւին երկու յարկաբաժինները:

ԿՐՕՆԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ. — Բերացի աւստրիահպատակ հրեայ օրիորդ մը նախընթաց օր Ազգ. Պատրիարքարան դիմեց՝ ընդունելու համար Հայ Եկեղեցին: Փոխանորդարանը, օրինական ձեւակերպութիւնները կատարելէ առաջ, յանձնարարեց յիշեալ Հրէուհիին որ հարկ եղած վկայագիրները բերէ՝ աւստրիական հիւպատոսարանէն:

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀԱՅՐԸ, ինչպէս խոստացած էր, այսօր Խասգիւղ գնաց, որպէս զի տեղւոյն Ս. Ստեփաննոս եկեղեցիի նորոգութեան առթիւ պէտք եղած կարգադրութիւնները և խորհրդակցութիւնները կատարէ տեղւոյն վրայ: Ճարտարապետ Ստեփան էֆ. Համամճեան նախընթաց օր Խասգիւղ երթալով, ճարտարապետական քննութիւն մը կատարեց և տեղեկագիրը պատրաստելով յանձնեց Թաղ. Խորհուրդին, որ այսօր պիտի ներկայացնէ Ս. Պատրիարք Հօր:

ՊԱԼԱԹՈՒ ազգ. Խորէնեան վարժարանին բոլոր գրասեղանները երկար ատենէ ի վեր նորոգութիւն մը կրած չըլլալով, այլեւս անկարելի դարձած էր անոնց գործածութիւնը: Թաղին քարոզիչ Տ. Գրիգորիս վրդ. Պալաքեան, այս և դպրոցական ներքին կարգ մը անհրաժեշտ պէտքերուն նորոգութիւնը յայտնած էր Թաղ. Խորհրդոյ Ատենապետ Ստեփան էֆ. Թէլլիեանի, որ յանձն առեր է իր անձնականէն շինել դպրոցին ամբողջ գրասեղանները՝ որոնք մօտաւորապէս 60-70 ոսկիի արժէք մը ունին: Թէլլիեան էֆ. խոստացեր է նաև իր անձնականէն հոգալ դպրոցին համար անհրաժեշտ եղող բնագիտական, հանքաբանական և երգիտական կարգ մը պիտոյքները:

ԷՅՈՒՊԻ Ս. Եղիա եկեղեցիին տօնախմբութեան առթիւ ըստ սովորութեան ամէն տարի նոյն եկեղեցիին մէջ մատաղ կը պատրաստուի և աղքատներուն կը բաժնուի: Այս աւանդական սովորութիւնը կատարուելու և եկեղեցիին սնտուկը այս առթիւ նպաստաւորուելու համար Թաղ. Խորհուրդը դիմում ըրած էր Պատրիարքարան և մատաղացուի անունով նուիրահաւաքութեան կոնդակ մը խնդրած: Ս. Պատրիարք Հօր յանձնարարութեամբ նոյն կոնդակը յանձնուեցաւ համազգային անկելանոցի հոգեւոր հայրիւ Տ. Վրթանէս վրդ. Գալէմքեարեանի, որ յանուն Ս. Եղիայի պիտի կատարէ այն նուիրահաւաքութիւնը:

ԱՏԵՆԱՊԵՏԱՑ ԺՈՂՈՎԸ, ո՛չ թէ այսօր հրաւիրուած էր նիստ գումարելու, ինչպէս գրած էին պաշտօնաթերթերը, այլ այդ նիստը տեղի պիտի ունենայ երկուշաբթի օր, Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ, որուն ներկայ պիտի գտնուի նաև Տ. Ղեւոնդ Վ. Մագսուտեան, պաշտօնական բացատրութիւնները տալու համար:

ԲԵՐԱՅԻ ազգ. վարժարաններու 860է աւելի երկսեռ աշակերտները, աւանդական սովորութեան մը համեմատ, գարնանային հաճոյալի զբօսանք մը կատարեցին երէկ Բանկալթիի ազգ. գերեզմանատան մէջ: Թաղ. Խորհուրդը ոչինչ խնայած էր՝ երկսեռ ուսանողներուն զուարճալի ժամանց մը վայելել տալու համար, մանաւանդ իր հոգածութեան առարկայ ընելով աղքատիկ դասակարգը: Ամէնէն աչքառու պարագան էր այն գեղեցիկ գաղափարը զոր ունեցած էին աշակերտուհիները, իրենց կարօտ ընկերուհիները իրենց սեղանակից ունենալ: Մասնաւոր ուշադրութիւն կը գրաւէին Ե. և Զ. դասարաններուն սարքած գարնանային սեղանները, ուր կը պարզուէր իրենց նուրբ ճաշակը: Խորհրդոյ անդամներէն Լեւոն էֆ. Յովհաննէսեան և քահանաներէն ոմանք ներկայ գտնուեցան Ե. դասարանի սեղանին՝ աշակերտուհիներուն խնդրանօք: Թաղ. Խորհուրդը և Թաղեցի ծանօթ ընտանիքներ ու անհատներ պէտք եղածէն աւելին ըրած էին՝ Բերայի ուսանողութեան գեղեցիկ գարուն մը վայելել տալու համար: Այսպէս, Թաղ. Խորհուրդը հայթայթած էր առատ չաքար, նարինջ, պանիր և հաւկիթ (նկատելով որ արդէն առատ կերակուրներ նուիրուած են). Թաղ. Խորհրդոյ ատենապետ Յովհաննէս էֆ. Պօյաճեան՝ մէկ գառնուկ փիլաւով, Արամ էֆ. Հալաճեան՝ մեծ քանակ խմիկ հէլվասի, Ս. Պատրիարք Հօր քոյր Օր. Էֆթիկ Օրմանեան՝ մէկ գառնուկ, Սրլանտիթի վարժակայ Մկրտիչ էֆ. Թօքաթլեան՝ երկու գառնուկ փիլաւով, Այրի Տիկին Ս. Թաշճեան և Տիկին Վերգինէ Մ. Հարէնց, ինչպէս նաև Մագսուտ էֆ. Շահզադ՝ առատ նախընթրիք ղրկած էին: Աշակերտք — որոնց ծնողքներէն շատերն ալ փութացած էին ներկայ գտնուելու — մինչեւ իրիկուան 10½, իրենց սեռին ու տարիքին համապատասխան խաղերով զուարճացան և գրեթէ ակամայ մեկնեցան այս գեղատեսիլ վայրէն: Սակայն ինչ որ օրուան հանդիսաւորութեան հաճելի մէկ մասը կը կազմէր, այն ալ՝ Նարեկեան և Արշակունեան մանկապարտէզներու երկսեռ աշակերտներուն վարիչներուն կողմէ սարքուած զուարթ տրամախօսութիւնները, երգերն ու մարմնամարզի վարժ փորձերն էին, որոնց ներկաները մեծ հաճոյքով ու անձանձրոյթ հանդիսատես եղան և Ատենապետ էֆ.ն ու իր ազնիւ պարագաները մեծապէս գնահատելով՝ մասնաւոր շնորհակալութիւն յայտնեցին ընդհանուր վարիչ Տիկին Ագապի Սարաֆեանի և Օր. Զապէլ Թօքաթլեանի:

ԷՅՈՒՊԻ Ս. Եղիա եկեղեցւոյ նախկին Թաղ. Խորհրդոյ անդամներէն Մկրտիչ էֆ. Սէմէրճեան Էյուպի Թաղերուն Մուխթար կարգուեցաւ:

ԻԶՄԻՐԻ ծանօթ վաճառականներէն Հայկ էֆ. Էմիրեան երէկ, առեւտրական գործերով մայրաքաղաքս ժամանեց՝ ֆրանսական շոգենաւով:

ԲԵՐԱ՝ Սրլանտիթի կէս գտնուող ծխավաճառ Գառնիկ էֆ. Կիւլէքեան, վերջին կարգադրութեանց համաձայն, այսօրուընէ սկսեալ թողած է նոյն խանութը և կը ծանուցանէ իր յաճախորդներուն թէ այժմ փոխադրուած է նոյն ուղղութեան վրայ՝ Քիւչիւքեան դեղարանին քով գտնուող խանութը:

ԱԶԴ

Յառաջիկայ կիրակի, մայիս 4, Ս. եկեղեցւոյս տօնախմբութեան առթիւ, Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը հանդերձեալ է հանդիսաւոր Ս. Պատարագ մատուցանել Ս. եկեղեցւոյս մէջ և իր հոգեշունչ քարոզութեամբ մխիթարել բարեպաշտ ժողովուրդը: Այս առթիւ յաւարտ Ս. Պատարագի Հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Ս. եկեղեցւոյս շինութեան սատարողաց ննջեցելոց հոգւոց համար: Սկզբնաւորութիւն ժամերգութեան ի ժամ 12 և Ս. Պատարագ ի ժամ 2: Զայս ի գիտութիւն բարեպաշտ ժողովրդեան կը ծանուցանենք:

Ի դիմաց Թաղ. Խորհրդոյ
Ատենադպիր   Փ. Ատենապետ
ԱՐՇԱԿ ՈՒՆՃԵԱՆ   ՅԱԿՈԲ ՊԱԶՐԻ
1 մայիս 1908, Ֆէրիգիւղ

ՍԱՄԱԹԻՈՅ ԹԱՂԱՅԻՆ ԳՈՐԾԵՐԸ

Իբր Թաղեցի անշուշտ կրնամ իրաւունք մը ունենալ և քիչ մը Թաղային գործերով հետաքրքրուիլ, առանց առ ու ոչ խնդրելու՝ ճշմարտութիւնը և իրողութիւնը միմիայն հրապարակելով: Բաւական տարիներու ամուլ վիճակէ մը յետոյ, արդի Թաղ. Խորհուրդէն արդիւնաւորութիւն մը կ'ակնկալէինք, ինչ որ առաջին մէկ երկու ամսուան մէջ տեսնուեցաւ, սակայն ժամանակ մը յետոյ դադրեցաւ իրեն օգտակար գործունէութիւնը: Նախ նկատի առնենք վարժարանին կրթական վիճակը և նիւթականը: Վարժարանը իր արդի վիճակով չի կրնար մեծ ծախք մը պատճառել Թաղային սնտուկին, քանի որ արդէն այդ սնտուկն ալ իր բազմաթիւ պարտատէրները ունի: Վարժարանին մատակարարութիւնը ապահովելու համար, պէտք է նախ քանի մը պաշտօններ ջնջել, որոնք առ այժմ այնքան կարեւորութիւն չունին, ասոնցմէ առաջինն է տեսչութիւնը, որ միմիայն ինքզինքը հոգալէ զատ ուրիշ պաշտօն մը ունեցած չէ ցարդ: Ի՞նչ է տեսուչի մը պաշտօնը վարժարանին մէջ. օրըստօրէ սենեակի մը մէջ փակուելով և միմիայն մէկ երկու դասերու միջոցին ինքզինքը ամենամեծ զոհողութեան ենթարկելով մէկ դասարանէն միւսը անցնիլն է. եթէ այս՝, ուրեմն մեր Թաղային սնտուկը չը կրնար այս տեսակ պաշտօններու դրամ վճարել և երկրորդ, տեսուչի մը լիառատ ամսական վճարելու կարող վարժարան մը պէտք է ամէն ամիս բոլոր պաշտօնեաներուն թոշակները եւս կանոնաւորապէս վճարէ: Եւ երբ տեսուչը առատօրէն կը վարձատրուի, ինչո՞ւ միւս պաշտօնեաներուն թոշակներն ալ տեսուչին առածին համեմատութեամբ չեն վճարուիր, այլ ⅓ովը, որով երբ տեսուչ մը կը ստանայ 9 ոսկի, ընդհ. դաստիարակը 7 ոսկի, միւսոյն գլխաւոր պաշտօնեային 5½ և մինչեւ 3 ոսկի ըլլալու է, մինչդեռ երբ տեսուչը 9 ոսկի կը ստանայ անդին ընդհանուր հսկողը և կամ գլխաւոր պաշտօնեան 4էն 3½ ոսկի, իսկ միւսները 200էն 180 ղրուշին մէջ կը տարուբերին, այն ալ փոխը տալու են եթէ ամէն ամիս կանոնաւորապէս ստանան: Այժմ մեր վարժարանին ուսուցիչներուն թիւը, եթէ չեմ սխալիր, քանի՞ կ'անցնի. ի՞նչ պէտք կայ այսքան ուսուցիչներու, քանի որ 16ը ուսումնարանին մէջ կը դասախօսեն հազիւ 120 երկսեռ աշակերտներու, մինչդեռ դպրոցին աւելի փայլուն եղած միջոցներուն, երբ միայն տղոց ուսումնարանը 150—200 աշակերտ կը պարունակէր, հազիւ 15 ուսուցիչներ կը համրուէին՝ ամէնքն ալ կարող: Այն ժամանակ տարիքոտ աշակերտները կը կառավարուէին կարող ընդհանուր դաստիարակի մը կողմէ՝ որ միեւնոյն ատեն մէկ քանի դասեր ստանձնելէ զատ ամէն իրիկուն ինքնաբերաբար բարոյախօսութեան դասեր կ'աւանդէր: Այժմ թէ՛ տեսուչ և թէ ընդհանուր դաստիարակ գտնուելով հանդերձ կը տեսնենք թէ շատ անգամ բարոյախօսութիւնը զանց կ'առնուի և կամ միայն տարրական պաշտօնեաներէն մէկուն կը յանձնուի: Ընդհակառակը՝ այդ դասը տեսուչին և կամ ընդհանուր դաստիարակին յանձնուելու պէտք է ըլլայ: Երբ վարժարանի մը մէջ տեսուչ մը կը գտնուի, պէտք է կարգապահութիւնը անթերի ըլլայ, մինչդեռ տարւոյն ընթացքին մէջ շատ անգամ կարգ մը կիներ և այրեր ազատօրէն մեր վարժարանէն ներս կը մտնեն և իրենց զաւկին ոխը առնելու համար ուրիշներուն տղաքը կը ծեծեն և կամ կը նախատեն. ցաւալին հոն է որ շատ անգամ այս կարգի ծնողներ ընդդիմութեան չեն հանդիպիր տեսչէն կամ ընդհանուր դաստիարակին կողմէ: Արդ, ի՞նչ կը նշանակեն ասոնք, տեսուչի մը հսկողութիւնը ո՞ւր մնաց այլ եւս. ի՞նչ կ'ընեն միւս ուսուցիչները երբ այս տեսակ տգեղ տեսարաններ կը պարզուին այդ կրթական յարկին տակ: Ասոնք զրպարտութիւններ չեն, այլ բացորոշ իրականութիւններ, որոնց կրնամ հաստատել ե՛րբ որ ուզուի: Վարժարանին նիւթական արդի վիճակը չի ներեր վերոյիշեալ ուսուցիչներուն խումբը ամբողջովին պահել, նախ որ գրեթէ ամէնքն ալ դժգոհ են իրենց ստացած թոշակէն, և երկրորդ՝ ի՞նչ հարկ այսչափ ուսուցիչներու. աղէկ չըլլա՞ր արդեօք որ քիչ ըլլան և լաւ թոշակներով վարձատրուին: Այս հիմերուն վրայ կարելի է դպրոցին մէջ պահել կարող ընդհանուր դաստիարակ մը, 3 միայն ուսուցիչ ուսումնարանին և 3 միայն ուսուցիչ նախակրթարանին համար և 3 ուսուցիչ ալ այցելու: Այս կերպ տնօրինութիւն մը արդի վիճակէն շատ աւելի լաւ արդիւնք մը պիտի տայ և աւելի կանոնաւոր վճարումներ պիտի ըլլան. պէտք է հեռացնել նաև ֆրանսերէն բառթիքի համար բերուած օտար ուսուցիչը, ուրկէ մինչեւ այժմ բնաւ արդիւնք մը առած չըկայ այսքան տարիներէ ի վեր. եթէ անհրաժեշտ կը նկատուի այդ ճիւղը, այն ատեն փոխանակ օտար ուսուցիչի մը ֆրանսերէն գիտցող միայն հայ ուսուցիչներէն մէկը կրնայ կատարել այդ պաշտօնը, միշտ ֆրանսերէն խօսելով աշակերտներուն հետ և ասիկա թէ՛ աւելի արդիւնաւոր և թէ աւելի նպաստաւոր կ'ըլլայ վարժարանին: Կը յուսամ թէ Թաղ. Խորհուրդը սոյն իրաւացի դիտողութիւնները նկատի առնելով, հարկ տեսնուած փոփոխութիւններն ալ իր կողմէ աւելցնելով պիտի կարենայ վարժարանները բարեկարգ վիճակի մը վերածել, որուն կը փափաքին նաև Թաղիս լուրջ և ուսումնասէր դասակարգը: Դիտողութիւն մը եւս.— Մասնագէտ և կամ այցելու ուսուցիչ մը կրնայ օրուան մէջ մէկ երկու վարժարաններու մէջ դասախօսել, սակայն երաժիշտ ուսուցիչ մը կարծեմ քանի մը վարժարաններու և եկեղեցիներուն մէջ չի կրնար իբր երաժշտապետ պաշտօնավարել:

Քանի մը խօսք ալ Սամաթիոյ եկեղեցւոյն Դպրաց Դասուն վրայ.— Երբ ուշադրութեամբ հետեւելու ըլլանք, պիտի տեսնենք որ չորս ամիսը անգամ մը Դպրաց Դաս կը կազմուի և ինքնին կը լուծուի: Այս Դպրաց Դասը մեզի համար անլուծելի խնդիր մը եղած է. որուն պատճառ չկայ, այլ [illegible] խնդիր պարզապէս: Այս օրերս նոր Դպրաց Դաս մը եւս կազմուեցաւ, որոնց ներդաշնակ երգեցողութիւնը մտիկ ընելու համար կը բաւէր Աւագ շաբթուան մէջ եկեղեցին գտնուելով մտիկ ընել զանոնք....:

Սամաթիա   Ա. Յ. ՆԱԼՊԱՆՏԵԱՆ

Ծ. Խ. Անկողմնակալութեամբ կը հրատարակենք այս նամակը և պատրաստ ենք պատճառաբանեալ հերքումներ ընդունելու:

ԹԵՐԹԵՐԷՆ

Քաղաք. Ժողովը իր վերջին նիստին մէջ նկատողութեան առաւ Ազգ. վագֆներու Ճէրաղի և էնթիգալի գործողութեանց համար 1891 թուականին Ազգ. Վարչութեան կողմէ սահմանուած և գործադրուած հրահանգը և նոր ծրագիր մը պատրաստուած ըլլալով Ժողով քննեց և գործադրութիւնը հրամայեց: Այս նոր ծրագրին համաձայն ասկէ վերջ Պատրիարքարանի մէջ վագֆներու, Ճէրաղի և էնթիգալի գործողութիւնները պատր. Փոխանորդ Տ. Գաբրիէլ Սրբազանի նախագահութեամբ և վարչական, [illegible] դիւաններու պետերէն և որ ձեռնագրութեան ու անցագրատան դիւաններու տեսուչներէն կազմուած յանձնաժողովին ներկայութեան տեղի պիտի ունենան: Եթէ երբեք սոյն յանձնաժողովին ամբողջ անդամները ներկայ չգտնուին իսկ՝ անպատճառ երեք անդամներ գոնէ պէտք է ներկայ գտնուին: Իսկ Պատրիարքարանի մէջ կալուածական գործեր ունեցող անձերը եթէ անձամբ չկարենան Պատրիարքարան դիմել, յանձնաժողովին անդամներէն մէկը, քարտուղար մը և թարգման մը պիտի երթան նոյն անձին տունը և գործողութիւնը պիտի կատարեն:

— Պատրիարքարանի պաշտօնեաներէ ոմանք գրաւոր դիմում ըրած էին Քաղաք. Ժողովին, յաւելում պահանջելով իրենց ամսականներուն վրայ: Ժողովը չընդունեց այս դիմումները, նկատելով որ Պատրիարքարանի պիւտճէն՝ տարեկան 500,000 ղրշ. վերջնականապէս որոշուեր է և պաշտօնեաներու յատկացեալ 360,000 ղրշ.ին վրայ նոր յաւելում մը չի կրնար ընել:

—Ս. Պատրիարք Հայրը նախընթաց օր այցելեց Ռուսական դեսպան Պ. Զինովիէվի:

— Երուսաղէմի Տ. Յարութիւն Ս. Պատրիարքէն ղրկուած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Տ. Վահրամ եպիսկոպոս Մանկունի ապրիլ 29ին մեկներ է՝ մայրաքաղաքս գալու համար:

— Մաքրիգիւղի Թաղ. Խորհուրդին հրաժարեալ երկու անդամներուն տեղ անուանուած են Տեարք Զօրէն Բլտաճեան և Երուանդ Պերպէրեան:

—Սամսոնի նախորդ առաջնորդ Յակոբ Աչօտ եպս. խոստացեր է վերակազմել տեղւոյն Գաւառ. Ժողովը: Սակայն խնդիր է թէ այլեւս գործը գործէն անցած է և այս փութկոտութիւնը այլեւս չի զօրեր զինքը հոն պահել տալու, քանի որ Խառն Ժողովը Բաղէշի Առաջն. Տեղապահ անուանեց զինքը:

— Երուսաղէմի միաբաններէն Տ. Եսայի վրդ. Կարապետեան, որ Սեբաստիա կը գտնուէր, ապրիլ 18ին մեկներ է նոյն տեղէն՝ վանք վերադառնալու համար:

— Պիլէճիկի առաջնորդ Տ. Թաթուլ Ծ. վրդ., իր հետ ունենալով Պրուսայի Առաջն. Փոխանորդ Տ. Վարդան վրդ.ը, որ հոն կը գտնուի այժմ, այցելեր է Վսեմ. Միւթէսարրըֆին: Տ. Վարդան վրդ. Պիլէճիկէն մեկնելով ապրիլ 29ին Ադրէնէր հասեր է:

— Գասըմ Փաշայի եկեղեցիին վերանորոգիչ հանգուցեալ Մանուկ էֆ. Սմբատեանի հոգւոյն համար պատարագ և հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի մատուցանէ Մալաթիոյ Առաջնորդ Գէորգ Ծ. վրդ. Ասլանեան, տեղւոյն Ս. Յակոբ եկեղեցիին մէջ:

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

(Վիեննայի թերթերէն, մայիս 13)

ԶԵՂՋԻ ՍԱԿԸ ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

ՎԻԷՆՆԱ, 12 մայիս.— Այսօր զրոյց կար Պերլինի մէջ թէ Լոնտոնի մէջ զեղչի սակը 3 %էն 2½ % պիտի իջնէ: Վերջին օրերս Լոնտոնի մէջ անհատական պանքաներու զեղչի սակը շատ իջած էր և այսօրուան հեռագիրն ալ 2¼ % կը նշանակէ: Պերլինի մէջ անհատական պանքաներու զեղչի սակը, որ փոխանակագիրներու խնդրանքին շատութեան հակառակ, 4⅓ % էր ցարդ, այսօր վերոյիշեալ լուրին վրայ, 4 %ի իջաւ: Դրամին այսպէս շարունակաբար առատանալը, ինչ որ յայտնապէս կ'երեւի Լոնտոնի անհատական պանքաներուն զեղչի սակին այս աստիճան իջնալէն, Լոնտոնի սեղանաւորական շրջանակներուն մէջ յուսացնել կուտայ թէ Անգլիոյ Պանքան իր զեղչի սակը 3էն 2½ % պիտի իջեցնէ: Այս Պանքային կացութիւնը վերստին շատ զօրացաւ և իր ժառանգադրամի պատրաստը 37.4 միլիոն ստեռլինի է: Սակայն այս առատութեան պատճառաւ, մեծ քանակ դրամ կը խնդրուի Պանքայէն: Բայց քաղաքիս սեղանաւորական շրջանակներու մէջ կը տարակուսին թէ Անգլիոյ Պանքան յառաջիկայ շաբթուան մէջ իջեցնէ իր զեղչի սակը: Հոս կը կարծեն ընդհակառակը թէ բաւական ժամանակ կայ տակաւ, և այս կարծիքին հաստատութեան համար յառաջ կը բերեն ֆրանսական սեղանաւորական հաստատութեանց հաշւոյն Լոնտոնի հրապարակէն մեծագումար դրամ առնուիլը: Օրինակի համար, անցեալ ուրբաթ օր Անգլիոյ Պանքան հարիւր հազար ստեռլին ոսկի ղրկեց Բարիզ. հարաւային Ափրիկէէ Լոնտոն հասած ոսկիին մեծ մասն ալ Բարիզ ղրկուեցաւ: Լոնտոնէ առնուած տեղեկութեանց նայելով, Անգլիոյ Պանքային յառաջիկայ հինգշաբթի օրուան տալիք որոշումը կախում պիտի ունենայ դրամական հրապարակին վիճակէն և Ֆրանսայի դրամական հաստատութեանց դրամի խնդրանքներու քանակէն:

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՔԱՐԻՒՂԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ

ՊԱՅՔԱՐԸ ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

ՊՈՒՔՐԷՇ, 12 մայիս.— Ամերիկեան քարիւղի Ընկերութեան դէմ մրցելու նպատակաւ, ռումանական քարիւղի արտադրութիւնը կանոնաւորելու համար նոր հաստատուած օրէնքին հետեւանքով Ամերիկացիք տեղի տուին մրցման պայքարին մէջ և միւս զտարաններու տէրերուն ընկերութեան միացան: Ռումանիոյ մէջ քարիւղը մէկ տեղէ պիտի ծախուի, միօրինակ աժան գինով:

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՆԿԱՐԻ ՄԸ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆԸ

ՎԻԷՆՆԱ, 12.— Բրօֆ. Մաչի յանձնարարուած էր Շէօնպրուննի պալատին մէջ գերման դաշնակցային վեհապետներու կողմէ Ֆրանց Եօզէֆ կայսեր յոբելեանին առթիւ տեղի ունեցած շնորհաւորական արարողութեանց մէկ պատկերը պատրաստել: Բրօֆէսէօրը, որ արարողութեան ներկայ չէր գտնուած թէեւ, բայց հանդէսին օրն իսկ այդ նկարին ուրուագիծը պատրաստել սկսած էր, կայսրանին մէջ տեղի ունեցած ընդունելութեան ատեն կայսրանին և պալատին դրան առջեւ գտնուած միջոցին, այցելու վեհապետներուն անձերը և համազգեստները ուսումնասիրելով: Ֆրանց Եօզէֆ կայսրը նստած դիրքի մէջ, և Վիլհէլմ կայսրն իր աջ կողմը ունենալով՝ կիսաշրջանակ մը կազմած է գերման վեհապետներուն ու իշխաններու հետ: Նկարը պիտի աւարտի 1909ի վերջը:

THE GLOBE TROTTER SHOE

ԼԱՒԱԳՈՅՆ
ԿՕՇԻԿՆԵՐԸ,
ԱՐԱՆՑ,
ԿԱՆԱՆՑ
ԵՒ
ՏՂՈՑ ՀԱՄԱՐ,
Կը
Գտնուին
ԹՈՒՐԻՆՑ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
50—13   ՂԱԼԱԹԻԱ

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ

ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԻՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

ԼՈՆՏՈՆ, 14 մայիս.— Անգլօ-ֆրանսական ցուցահանդէսին բացումը մեծ հանդէսով կատարուեցաւ Կալլէսի իշխանին և իշխանուհիին կողմէ: Կէսօրէն մէկ ժամ առաջ սկսեալ ահագին բազմութիւն մը դիմած էր ցուցահանդէսը: Դժբախտաբար օդը ամպոտ էր և բարակ անձրեւ մը կը թրջէր ցուցահանդէսին սպիտակ շէնքերը: Այսուհանդերձ տեսարանը շքեղ է և սքանչելի. պարտէզները և գեղատեսիլ կերպով դրօշազարդուած պարմերը հրաշալի տեսարան մը կը պարզեն: Կէսօրէն երկու ժամ ետքը իրարանցում մը կը սկսի: Նէփալի Մահարաճան է որ հանդիսական տարազ կրող բազմաթիւ հետեւորդներով կը յառաջանայ պատուոյ բակին մէջ: Մեծ խանդավառութեամբ կ'ընդունուի: Քիչ ետքը կը ժամանեն Կալլէսի իշխանը և իշխանուհին՝ մուտքի մեծ դուռնէն մտնելով: Պահակազօրքերը զինուորական պատիւներ կ'ընծայեն և ժողովուրդը խիստ եռանդագին ընդունելութիւն մը կ'ընէ: Արկայլի դուքսը, ցուցահանդէսին յանձնաժողովին նախագահը, կ'ընդունի զանոնք: Անոր հետ կը գտնուին Լուիզ իշխանուհին, Լորտ Տէրպի և անգլիացի բարձրաստիճան բոլոր անձնաւորութիւնները. նաև Ֆրանսայի դեսպան Պ. Բօլ Քանպօն և Ֆրանսայի առեւտրական ու երկրագործական նախարարները՝ Պ. Կրուբի ու Ռիւօ: Զինուորական նուագածուները կը նուագեն Անգլիոյ ազգային երգը և «Մարսէյյէզ»ը: Թափօրը կը կազմուի և կ'ուղղուի դէպի պատուոյ բակը, ուր երեսուն հազար հոգիէ աւելի բազմութիւն մը հաւաքուած է: Խանդավառ «Կեցցէ»ներ օդը կը թնդացնեն: Հազար երգիչներէ բաղկացած խումբ մը կ'երգէ երգ մը, որ Արկայլի դուքսին հեղինակութիւնն է և որ անգլօ-ֆրանսական սիրալիր համաձայնութիւնը կը տարփողէ: Երգը աւարտելուն՝ Կալլէսի իշխանը բացուած հռչակեց ցուցահանդէսը: Նորէն «Կեցցէ»ներ կը գոռան: Ահագին խանդավառութիւն կը տիրէ: Թափօրը կ'անցնի նուագահանդէսներու սրահէն, որ սքանչելի է. նաև «ստատիոմ»էն, ուր ոլիմպիական խաղեր պիտի կատարուին: Երկու հազար ըմբիշներ երկու կարգի վրայ կեցած են՝ թափօրին անցքին ատեն: Կալլէսի իշխանը և իշխանուհին մեկնեցան և բազմութիւնը սկսաւ այցելել ցուցահանդէսին զանազան մասերը: Ընդհանուր կարծիքը այն է թէ ցուցահանդէսին ամբողջութիւնը մեծապէս յաջողած է:

ՓԱՐԻԶ.— Երկու օրէ ի վեր Սակարանին մէջ տիրող աշխուժութիւնը չշարունակեց: «Բաւմ»ներու պատասխանը, որ այսօր տեղի ունեցաւ, չփոխեց Սակարանին ընդհանուր վիճակը: Օտար արժեթուղթերը հանդարտ են իրենց առաջուան գիներով: Օսմ. արժեթուղթերուն գինները խիստ հաստատուն են: Օսմ. Միացեալը 95.60 բացուելով 95.55 գոցուեցաւ: Բումէլի երկաթուղիի՝ 181: Քրէտի Լիոնէ՝ 1172 և Օսմ. Պանքա՝ 727: Պղինձի գինը 57.17էն 58.15ի բարձրացած ըլլալով, Ռիօ Թինթօ ալ 1527էն 1585ի բարձրացաւ: Պալիա Գարաայտըն՝ 446: Լոնտոնի Սակարանին մէջ աշխուժութիւն չկար, վասն զի անգլօ-ֆրանսական ցուցահանդէսին բացման հետեւանքով Սակարանի անդամներէն շատերը բացակայ էին: Օսմ. արժեթուղթերու գինները հաստատուն են: Ամերիկեան արժեթուղթերէ մէկ քանին նորէն բարձրացան: Սփիլները ամէնէն աւելի կը փնտռուին: Հարաւային Ափրիկէի հանքային բաժնեթուղթերու համար գործ չկայ:

ՓԱՐԻԶ.— Կազապլանքայէն կը հեռագրեն թէ սպանիացի զինուորներ մէկ քանի անգամ հրացան պարպեր են ֆրանսացի զինուորներու վրայ, որոնք պատասխաներ են: Մէկ քանի զինուորներ վիրաւորեր են:

— Նիւ-Եորքէն կը հեռագրեն թէ նոր փոթորիկ մը աւերեր է Լուիզիանան: Նիւթական վնասներէն զատ մարդկային հարիւրաւոր զոհեր կան:

ՎԻՍՊԱՏԷՆ. — Գերմանիոյ կայսրը ու կայսրուհին ինքնաշարժ կառքով հոս ժամանեցին: Կայսրը տեսակցութիւն մը ունեցաւ Պելճիքայի Թագաւորին հետ:

ՊԵՐԼԻՆ. — Էօյլէնպուրկի իշխանը, որ մէկ քանի օրէ ի վեր հիւանդանոց կը գտնուի ձերբակալուած վիճակի մէջ, այս իրիկուն կաթուած ունեցաւ:

ԼՈՆՏՈՆ. — Պաշտօնական աղբիւրէ կը ծանուցուի թէ Անգլիոյ Խորհրդարանին համար աշնան նստաշրջան մը անխուսափելի պիտի ըլլայ:

ՆԻՒ-ԵՈՐՔ. — Ճաբոնի ելմտական նախկին նախարար Պ. Սաքադանի հոս ժամանեց՝ Ճաբոնցի ինը սեղանաւորներով և մէկ քանի պաշտօնատարներով: Պ. Սաքադանի յայտարարեց թէ Ճաբոն մտադիր չէ նոր փոխառութիւն մը կնքելու:

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.— Այս տեղի քաղաքական շրջանակներուն մէջ շատ կը խօսուի Ռուսիոյ ու Գերմանիոյ միջեւ մերձեցումի մը մասին, որուն նշանը պիտի ըլլայ Պ. Իզվոլսքիի կողմէ մօտերս Պերլինի տրուելիք այցելութիւնը:

ՊԵՐԼԻՆ.— Կը հերքուի այն լուրը թէ Գերմանիա մերժած ըլլայ իրաւարարական դաշնադրութեան մը կնքումը Մ. Նահանգաց հետ: Այդ մասին բանակցութիւնները կը շարունակուին Պերլինի և Ուաշինկթընի միջեւ:

ԼՈՆՏՈՆ.—Բէքինէն կը հեռագրեն թէ ծովին ջուրերը բարձրանալով Եանկ-Չէ-Քիանկի գետաբերանը խուժեր են: Հանքօ քաղաքը մասամբ կործաներ է: Տասը հազար հոգի խեղդուած են:

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ 1/14 Մայիս		
Օսմ. Փոխ. Միացեալ 4 % Ք. Կ.	Օ. Ո.	104 17
Ամէնէն բարձր գին	»	— —
Ամէնէն վար գին	»	— —
Բումէլի Երկաթուղի գոց	Ֆր.	181 ¼
Ամէնէն բարձր գին	»	— —
Ամէնէն վար գին	»	— —
ԲԱՑՈՒՄ 2/15 Մայիս		
Օսմ. Փոխ. Միացեալ 4 % Ք.Կ.	Օ. Ո.	104 15
» » » ժամը 5ին Ք.Կ.	»	104 15
Բումէլի Երկաթուղի	Ֆր	181 ⅛
» » ժամը 5ին	»	181 ⅛
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	432 ½
Անատ. երկթ. Գործոթ. Ա. շարքի Ք.Կ.	»	513 —
» » » Բ. շարքի Ք.Կ.	»	510 —
» » բաժնեթղթ	Ս. Ս.	16 20
Շիրքէթի Խայրիէ	»	38 —
Շիրքէթի Խայրիէի Համիտիէ	»	3 —
Օսմ. Ապահ. Ընկ.	»	4 12½
Օսմ. Ծխախոտ	Ք. Կ	18 30
Թրամուէյ բաժնեթուղթ		7 60
» ժուիսանս		3 15
» պարտաթուղթ		480 —
Թրանսվալ	Ֆր.	45 75
Տէրքոսի Ջուրի Ընկ.		314 —
Պալիա Գարա Այտըն Ք. Ք.		— —
Միտիլլի պանքա	Օ. Ո.	5 —
Նէճիփ Քէօֆա Թրամ. բժնթղթ.	»	2 —
Սալօնիքի պանքա		134 —
Քարտալ [illegible]		30 —

ԹԷ՛ ԱՅՐԵՐՈՒ, ԹԷ՛ ԿԻՆԵՐՈՒ
ԵՒ ԹԷ ՏՂՈՑ ՅԱՏՈՒԿ ՆՈՐԱՁԵՒ
ՊԱՏՐԱՍՏ ԶԳԵՍՏԵՂԷՆՆԵՐՈՒ
ՄԵԾ ՄԹԵՐՔ ՄԸ ԿԸ ԳՏՆՈՒԻ

ՄԱՅԷՐԻ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆՆԵՐԸ
ՂԱԼԱԹԻԱ
ԵՒ   24—7
ՊՈԼԻՍ

ԻԼԱՆ

Շէհր էմանէթինտէն

Մէրքէզը էմանէթ վէ շուպաթընտա մուգթազի գըշլըգ ոտուն պին պէշ գատար քիլօ Րումէլի մէշէ մանկալ քէօմիւրինին իթաալընա թալիփ օլանլարըն թէէմինաթ աքչէլէրինի միւսթաօհիպէն Շէհր էմանէթի մէճլիսինէ միւրաճաաթ իթմէլէրի իլան օլունուր:

Ֆի 30 Նիսան 324   3—1

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՅԻՆ

ԵՐՐՈՐԴ ԹԻՐԱԺ, ՔԱՇՈՒԱԾ ՄԱՅԻՍ 1ԻՆ ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՕՐԸ

Թիւ	Օ. Ո.	Թիւ	Օ. Ո.	Թիւ	Օ. Ո.	Թիւ	Օ. Ո.	Թիւ
207689	3000	85950	200	12163	100	84809	100	161005
17554	1000	117635	»	20168	»	104060	»	182146
131198	400	136815	»	36144	»	105528	»	195375
159219	»	202495	»	47042	»	138152	»	206247
195487	»	241924	»	75507	»	155208	»	220032

40 օսմ. ոսկի շահող 50 թիւեր

2056	11463	50179	82399	113919	128300	157270	190240	207958	241325
6934	27331	52641	93857	120079	133026	167251	196393	223183	241470
9011	28830	61271	100016	121095	134831	172998	198229	225588	243075
10264	32419	64899	106856	125701	135612	179306	198742	225788	243844
10973	47023	82044	101575	125784	137804	191554	206088	241286	246221

4 օսմ. ոսկի շահող 275 թիւեր

111	23766	43836	62038	86351	104649	121093	139417	186074	204951	226778
773	23561	44587	62393	86452	107611	121795	140547	164282	186708	223845
1288	25641	44524	62771	86605	105071	121562	145064	167127	187646	229146
1539	25929	45774	62920	86874	105629	125035	145773	164937	187878	226153
2711	27619	46762	66753	86880	106678	125225	146101	165196	188418	230005
3342	27794	47934	68092	88470	106876	125587	146101	167135	189847	229197
4609	29387	48602	68729	89530	109627	125590	146516	166620	190090	231297
6626	29558	49026	69173	90639	109954	125799	148155	168261	192082	233181
7914	30542	49567	70551	91634	110735	126530	149756	169903	192611	233464
8544	32545	49226	70725	93581	110969	126909	150566	169903	197096	235424
9917	33834	49435	73283	97113	112009	126936	152311	171079	200020	235999
11133	35135	50479	73733	97143	113089	127305	154132	171093	200590	236419
12203	35984	51431	74531	97668	113169	129246	155120	172006	198653	237426
12542	36500	51748	76806	98035	115154	129242	155178	172903	198563	237805
13882	37576	52739	76921	98219	117063	129481	155677	174256	199943	238008
14141	38384	53207	77001	98423	117073	129851	155767	176504	200001	238088
15948	40312	55315	80590	99357	118631	135292	156853	178858	200585	239116
17610	41605	59136	80669	99371	118829	137519	158071	179944	201306	24.320
19432	42475	59681	81270	100166	118829	137115	159121	179944	203009	246209
20990	43392	59234	82399	100225	119112	137816	160943	180053	222712	247343
21531	43392	59234	83442	102342	119487	137816	160943	183331	202266	247423
23559	43661	60110	83606	104546	120047	137841	163888	188331	222580	250000
										Տար.

ԻԼԱՆ

Խազինէի Խասսաի Շահանէ

Խազինէի Խասսաի Շահանէտէ միւպաեաա օլունաճագ լէվհա պազըր Թալիփի էօհաէաինտէ օլուպ մայըսըն 5ինճի բազար իրթէսի կիւնիւ իհալէի էվվէլիյէսի իճրա գըլընաճաղընտան չէրաիթը միւթէֆէրրիաըը անլամագ վէ միւնագասաեա տախիլ օլմագ իսթէեէնլէրին խիւզաէ օն նիսպէթինտէ թէէմինաթ ագչէսինի վէ եա միւթէպէր քէֆալէթնամէի միւսաթասհըպլէն եէվմը մէզքիւրտէ նիհաեէթ սաաթ օնա գատար Խազինէի ճէլիլէի միւչարիլէյհաեա կէլմէլէրի իլան օլունըր։

Ֆի 28 Նիսան 324 3—2

⁂

Խազինէի Խասսաի Շահանէ էրզագը ումումիէ անպարը իչիւն պիր սէնէի քամիլէ զարֆընտա միւպաեաա օլունաճագ սիւտ, եօղուրտ վէ գայմագ միւնագասաեա վազ օլունաճաղընտան չէրաիթը միւթէֆէրրիաըը անլամագ վէ միւնագասաեա տախիլ օլմագ իսթէյէնլէրին խիւզաէ օն նիսպէթինտէ թէէմինաթ ագչէսինի վէ եա միւթէպէր քէֆալէթնամէի միւսաթասհըպլէն նիհաեէթ սաաթ օնա գատար Խազինէի ճէլիլէի միւչարիլէյհաեա կէլմէլէրի իլան օլընըր։

Ֆի 28 Նիսան 324 3—2

ԱԹԷՆՔԻ ՊԱՆՔԱ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽԸ ԱՄԲՈՂՋԱՊԷՍ ՎՃԱՐՈՒԱԾ
50,000,000 Տրախմի
ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ ԱԹԷՆՔ

Մասնաճիւղեր ունի Կ. Պոլիս եւ գրասենեակներ՝ Ղալաթիոյ եւ Պոլսոյ կողմը Լոնտոն, Աղեքսանդրիա, Գահիրէ, Սէլանիկ, Իզմիր, Պիրէոն, Բադրաս, Վօլօ, Շիրա, Քալամաթա, Քանէա եւ Քանտիա (Կրետէ)։

Դրամագլուխն եւ աւանդ ձգուած դրամին ու արժէթուղթերուն արժէքը, Օգոստոս ամսուն, կը հասնի 260,000,000 տրախմիի։

Աթէնքի Պանքան կը զբաղի Պանքայի ամէն տեսակ գործառնութիւններով։ Փոխառութիւններ կ'ընէ վաճառքներու, արժէթուղթերու վրայ եւ Եւրոպական Թուրքիոյ վրայ քաշուած փոխանակագիրներ կը զեղչէ։

Աթէնքի Պանքան հաշուընթացներ կը բանայ, չէքեր, վարկագիրներ կը հանէ, հեռագրական հրամանով վճարումներ կը կատարէ Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքնե, բուն եւ արտասահմանի մէջ։ Սակարանական հրամաններ կը կատարէ, թէ՛ մեր հրապարակին եւ թէ օտար հրապարակներուն վրայ, յաճախորդներուն շատ նպաստաւոր կերպով։

Շատ փոքր վարձքի մը փոխարէն՝ արժէթուղթեր կը պահէ, աւանդի ձեւով եւ ուզուած ատենը ետ առնուելու պայմանով։ Ամէն կարգի կտրօններ կը գանձէ եւ զեղչի գործողութիւններ կը կատարէ։ Աթէնքի Պանքան հանրութեան տրամադրութեան տակ կը դնէ արկղամուրի խորշեր, փոքր վարձքերով։

Աւանդի ճիւղ

Աթէնքի Պանքան իբր աւանդ կ'ընդունի դրամ եւ արժէթուղթ, ետ տոկոսները վճարելով.

Ուզուած ատեն դրամ քաշելու պայմանաւ 3%
Վեց ամսուան համար $3\frac{1}{2}$%
Մէկ տարուան » 4 —
Երկու » եւ աւելի 5 —

Աւանդ ձգուած դրամները կը վճարուին այն դրամով որով Պանքան ձգուած են։ Տոկոսները կը վճարուին ամէն տարուան Յունուար 2էն եւ Յուլիս 1էն։

Մասնաւոր տետրակներ՝ 4% տոկոսով

Աթէնքի Պանքան իր յաճախորդներուն մէջ փոքր դրամատէրեր ունենալով եւ փափաքելով ամէն դիւրութիւն ընծայել, անոնց տրամադրութեան տակ կը դնէ մասնաւոր աւանդներու տետրակներ, որոնց մէջ կրնան արձանագրել առ առաւելն 100 ոսկիի աւանդ գումար մը։ Այդ դրամը 4% տոկոս կը բերէ եւ մասնակի վճարումներ կը կատարուին, առանուազն զրուշ 52 ոսկեդրամ։ 50—37

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԸՆԿ.

Օսմ. Ապահովագրական Ընդհ. Ընկերութիւնը պատիւ ունի ծանուցանելու հանրութեան թէ Տէտր Ժօզէֆ Ապրավանէլ իրաւունք չունի Ընկերութեան անունով գործելու եւ ապահովագրական գործ կատարելու իր հաշւոյն, ալեւ դադրած ըլլալով Ընկերութեան ապահովագրական միջնորդի պաշտօնէն։ 30—5

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԹՐԱՄՈՒԷՅՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

406 պարտաթուղթեր որոնք ամորթի ելած են 1908 մայիս 5ի երեքշաբթի օր կատարուած 52րդ վիճակահանութեան մէջ։

6	951	2266	3428	4392	5455
35	960	2270	3433	4423	5458
49	963	2319	3461	4431	5462
84	966	2324	3468	4469	5498
119	967	2344	3494	4480	5519
120	1052	2358	3503	4512	5528
127	1078	2368	3505	4518	5529
141	1093	2373	3521	4522	5535
162	1106	2385	3526	4546	5576
199	1150	2393	3559	4556	5583
215	1188	2442	3563	4566	5605
226	1196	2472	3567	4569	5609
271	1206	2502	3611	4592	5633
281	1222	2504	3624	4599	5650
282	1249	2566	3634	4624	5669
284	1284	2572	3650	4648	5672
304	1296	2592	3655	4665	5680
340	1312	2603	3693	4666	5717
348	1333	2654	3694	4676	5718
357	1346	2659	3711	4704	5728
364	1385	2667	3726	4756	5729
376	1391	2668	3731	4762	5730
388	1397	2876	3739	4764	5804
394	1416	2686	3740	4769	5832
397	1425	2705	3760	4772	5834
400	1426	2711	3811	4790	5866
435	1431	2741	3818	4801	5870
453	1437	2742	3819	4821	5891
457	1459	2757	3820	4824	5901
460	1480	2761	3833	4833	5917
463	1516	2770	3847	4905	5920
466	1520	2808	3852	4908	5928
498	1544	2902	3877	4920	5932
501	1568	2904	3884	4927	5944
504	1585	2911	3890	4961	5951
512	1633	2941	3891	4985	5981
519	1639	2957	3897	4991	6 010
522	1642	2992	3909	5001	6014
545	1681	3007	3915	5028	6015
569	1692	3009	3953	5053	6035
570	1706	3011	3963	5058	6039
579	1719	3015	3994	5059	6080
582	1737	3038	4018	5121	6113
599	1742	3045	4023	5123	6116
623	1772	3060	4030	5124	6118
662	1773	3062	4039	5155	6131
667	1781	3127	4070	5183	6166
672	1800	3130	4076	5192	6234
682	1815	3132	4080	5193	6267
715	1845	3140	4092	5203	6271
724	1858	3147	4102	5235	6283
734	1866	3159	4104	5239	6289
738	1873	3169	4143	5240	6293
740	1882	3176	4176	5241	6367
749	1885	3193	4185	5308	6372
760	1936	3206	4202	5310	6377
782	1960	3224	4204	5321	6394
790	1979	3253	4212	5325	6412
798	2023	3272	4215	5328	6419
809	2036	3283	4220	5329	6420
829	2042	3293	4287	5337	6451
848	2050	3317	4289	5356	6458
859	2095	3326	4300	5368	6470
861	2123	3327	4327	5379	6490
878	2146	3330	4333	5405	6496
886	2152	3331	4348	5407	6542
888	2170	3357	4356	5434	—
936	2205	3403	4357	5446	—

Յիշեալ բաժնեթուղթերը կը տոուգուին չորեքշաբթի եւ շաբաթ օրերը, յունիս 1էն (Ն. Տ.) սկսեալ, կէսօրէն յետոյ ժամը 2էն 4։ Վճարումը ութ օր յետոյ պիտի կատարուի։

Նախապէս ամորթի ելած եւ չներկայացուած պարտաթուղթերուն ցանկը.

Թիրաժ	Թիւ բաժնեթուղթի			Թիւ կտրօնի
32	1278			33
40	431			41
46	479			47
48	434			49
49	429 եւ 430			50
50	2131	2144	2174	
	2297	5698	5805	51
51	2173			52

⁂

1908 մայիս 5ին երեքշաբթի օր կատարուած վիճակահանութեան մէջ ամորթի չահած 20 բաժնեթուղթերու թիւերն են

21861—21865 21871—21875
21866—21870 21876—21880

Այս բաժնեթուղթերու տէրերը կը հրաւիրուին, տոկոսի 71 թիւ կտրօնները անջատելէ յետոյ, իրենց պարտաթուղթերը ներկայացնել Ընկերութեան կեդրոնատեղին, սկսեալ յունիս 1էն, ամէն չորեքշաբթի եւ շաբաթ, կէսօրէն յետոյ ժամը 2էն մինչեւ 4. Պորտոնները այսօրուընէ իսկ իրենց տրամադրութեան տակ կը գտնուին։ Այդ բաժնեթուղթերուն վճարումը, իւրաքանչիւրը 5 օսմ. ոսկիի, եւ անոնց փոխանակումը ժուիսանս բաժնեթուղթերու հետ, պիտի կատարուի աւանդ ձգուելէն ութը օր յետոյ։ Վիճակահանութեան տեղեկագիրը Տնօրէնութեան դիւանին մէջ կը գտնուի, ուրկէ կրնան տեղեկութիւն առնել բաժնետէրերը։

Աւասիկ ցանկը այն բաժնեթուղթերուն, որոնք, ամորթի չահած ըլլալով նախապէս կատարուած վիճակահանութեանց մէջ, վճարուելու համար չեն ներկայացուած. —

13րդ Թիրաժին մէջ երկու բաժնեթուղթ, թիւ 246 եւ 1913. կտրօնին թիւը 59.

13րդ Թիրաժին մէջ հինգ բաժնեթուղթ, 21731—21735. կտրօնին թիւը 59.

15րդ Թիրաժին մէջ մէկ բաժնեթուղթ, թիւ 20110. կտրօնին թիւը 63.

15րդ Թիրաժին մէջ հինգ բաժնեթուղթ, թիւ 6426—6430, 22436—22440. կտրօնին թիւը 63.

17րդ Թիրաժին մէջ մէկ բաժնեթուղթ, թիւ 1874. կտրօնին թիւը 67.

17րդ Թիրաժին մէջ հինգ բաժնեթուղթ, թիւ 5151—5155. կտրօնին թիւը 67.

18րդ Թիրաժին մէջ մէկ բաժնեթուղթ, թիւ 633. կտրօնին թիւը 69.

18րդ Թիրաժին մէջ տասը բաժնեթուղթ, թիւ 8311—8320. կտրօնին թիւը 69.

19րդ Թիրաժին մէջ հինգ բաժնեթուղթ, թիւ 2606—2610. կտրօնին թիւը 71.

Տնօրէնութիւն

Կ. Պոլիս, 5 մայիս 1908 2—2

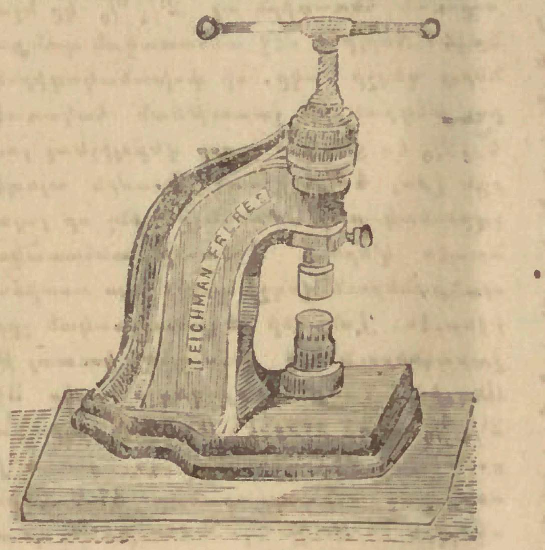

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒ ԵՒ ԴԵՐՁԱԿՈՒՀԻՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ

Նոյն իսկ տասը տարու տղայ մը կրնայ սոյն մեքենայով 200 (երկու հարիւր) կոճակ շինել՝ բուրդէ, բամպակէ կամ մետաքսէ ասուիով պատած, այսինքն էրիկ մարդու եւ կնոջ իւրաքանչիւր զգեստիմ միեւնոյն կերպասէ շինուած կոճակներ պիտի ունենայ։

Սոյն մեքենայով կարելի է շինել տասնըչորս զանազան մեծութեամբ կոճակներ։

Երեք տարբեր մեծութեամբ կոճակ շինող մեքենայի մը գինը 190 ղրուշ կ'արժէ։

Սոյն մեքենան կը գտնուի Թէխման եղբարց տօռւեզինաց վաճառատունը, Ղալաթիա՝ Մեծ Միլլէթ խան, եւ Պոլիս՝ Մահմուտ Փաշա, պողպաճիին դիմաց։

Յիշեալ վաճառատուները հասած են արդէն գարնան վերջին նորաձեւութիւնները։ 10—9

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

Օսմ. Կայս. Պանքային Պոլսոյ մասնաճիւղը այս անգամ իր պողպատեայ մթերանոցը ընդարձակած եւ փոքր դրամարկղերուն թիւը աւելցուցած ըլլալով, հասարակութեան տրամադրութեան ներքեւ կը դնէ ղանօնք, արժէթուղթ, գոհարեղէն եւ կարեւոր թուղթեր պահելու համար։ Սոյն պողպատեայ մթերանոցին քով, դիւրութեան եւ ապահովութեան ամէն միջոցները ներկայացնող յատուկ սրահ մը յատկացուած է, ուր վարձակալները մասնաւոր պիտի կրնան գործել մասնաւոր դուռնէ մը՝ բաց ի կիրակիներէն, ամէն օր, նոյն իսկ տօնական օրերը՝ հետեւեալ ժամերուն։ Նոյեմբերի սկիզբէն մինչեւ ապրիլ վերջը տաճկական ժամը $7\frac{1}{2}$էն (Ը. Ե.) մինչեւ ժամը $12\frac{1}{2}$ (Ը. Թ.)։ Մայիսի սկիզբէն մինչեւ հոկտեմբերի վերջը տաճկական ժամը 7էն (Ը. Ե.) մինչեւ ժամը 12 (Ը. Թ.)։ Փափաքողները ամէն օր վերոյիշեալ ժամերուն կրնան այցելել սոյն պողպատեայ մթերանոցը եւ տեղեկութիւններ առնել վարձքերու գիներուն վրայ, որոնք խիստ դիւրամատչելի են։ 20—5

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ
ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԻՄՆԵԱԼ՝ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ
1892 Օգոստ 2|14 եւ 1320 Սեֆէր 20 թուակիր Ֆէրմանով

Դիմել Ընկերութեան կեդր. գրասենեակը, Ղալաթիա, Նազըլը խան, Հէզարէն փողոց, թիւ 14, Քօօբէրաթիվ վաճառատան դիմաց, կամ հետեւեալ հասցէներուն

Պոլիս, մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Եէնի Ճամիի հրապարակ.
Պոլիս, Մ. Ի. Սաաթճեան, Շէյխ Իւլ Իսլամ խան, Չաքմաքճըլար Եօգուշու թիւ 10։
Պոլիս, Ապտի պէյ եւ Ընկ., Վէզնէճիլէր փողոց։
Պոլիս, Գ. Ս. Այմէլեղեան, Էմին-Էօնիւ, Գանըչէ Գաբու, Իզմիր փողոց։
Գատըգիւղ, Ալեքսանդր Անաստասիատէս շուկայի հրապարակ։
Գատըգիւղ, Մ. Ա. Քէնտրիտ, Մօտա Հասանէսի։
Պէյլէրպէյի, Մ. Ա. Տէմարքի։
Բերա, Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի, Մեծ Փողոց
Երենգիւղ, Թէօտորօ Իօանիտէս, Նամազկեահ մօտ։
Շիշլի, Մ. Ե. Ռասի, Պէօյիւքտէրէ ճամբէսի, թիւ 187։
Ղալաթիա, Մ. Ա. Բիբեանց, թիւ 12, Թիւնէլ խան։
Մեծ Կղզի, Րէտուլ էֆ.։
Մաքրիգիւղ, Մ. Ա. Անկելիատէս, կայարանի հրապարակ։
Սան Սթէֆանօ, Քէչեճեան էֆ.։

17 Գործակալութիւնք Օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ։

ՍԻՆԿԷՐ
ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ
THE SINGER MANUFACTURING Cie.

Սինկէրի կարի մեքենաները զատ առ զատ պողպատէ շինուած ըլլալով, իրենց տոկունութեամբ այնքան գնահատուած են, որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են եւ բոլոր ընտանիքները, դերձակներն ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ սկսած են գործածել։ Սինկէր Ընկերութիւնը ցարդ 490է աւելի պատուոյ վկայական եւ շքադրամ ստացած է բոլոր ցուցահանդէսներէն։

Մասնաճիւղեր բովանդակ Թուրքիոյ մէջ։

Սինկէրի մեքենաները կը ծախուին միմիայն Սինկէր Ընկերութեան վաճառատուններուն մէջ։

Բերա) 1. Մեծ փողոց, Պօն Մարշէի դիմաց թիւ 343 եւ 343 կրկին։
) 2. » » Կալաթա Սէրայի դիմաց։
Կալաթա) 1. Սինկէր խան Թիւնէլի առջեւ։
) 2. Թրամվայի կայարանին դիմաց։
Պոլիս) 1. Սուլթան Համամ թիւ 2։
) 2. Սուլթան Պայազիտ, Թրամվայի կայարանին դիմաց թիւ 13։
Սկիւտար) Զարըը Պօյը, թիւ 120։

Դասերը եւ նորոգութիւնները ձրի։ Սինկէր Ընկերութեան կեդր. վարչատեղին կը գտնուի Բերա, Մեծ փողոց, թիւ 343 եւ 343 կրկին, Սարգիս պէյ Տիւզ Օղլուի տունը։ 16 50—7

Ս. ՏՐԱՅՆ
ՄԵԾ ԳՈՐԾԱՐԱՆԸ
ԲՈԼՈՐ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

1908Ի
ԳԱՐՆԱՆ
ՈՒ
ԱՄԱՌՆ

Զգեստներ՝ արանց, կանանց եւ տղոց համար
Գլխարկներ՝ «Իդա»
Անգլիական եւ Փռանսական ասնէրի
Վիեննական ապիկներ
Ամերիկեան կօշիկներ
Մարոքէնէ նուրբ առարկաներ
Նուրբ անուշահոտութիւններ
Ճամբորդութեան առարկաներ
Պերճանքի առարկաներ
Փողկապներ, ձեռնոցներ, եւայլն, եւայլն։

ՏՐԱՅՆ ՎԱՃԱՌԱՏԱՆՑ ՄԷՋ
ՂԱԼԱԹԻԱ ԵՒ ՊՈԼԻՍ

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՆՈՒԱՒԻՔ
Ընդմէջ Հըլի, Կ. Պոլսոյ եւ Օտէսայի

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Ալպանօ	1069	Տիտօ	4311	Հէթալկօ	1531	Մարթէլլօ	3709	Սաֆֆօ	1119
Ալէփփօ	3607	Տոմինօ	938	Հինտու	3720	Մէքսիքօ	3557	Տիբրօ	1735
Անճէլօ	1541	Տուրօ	2383	Հորաթիօ	1600	Միլօ	1057	Սիլվիօ	119
Արիոսթօ	2277	Տրաքօ	1713	Հումպէր	595	Մօնթէպէլլօ		Սպէրօ	1203
Պասանօ	1822	Տինամօ	504	Իտօ	2354	Մուրիլլօ	3419	Թասսօ	1323
Պօրոտինօ	1264	Էքօ	3464	Իտալօ	5540	Նէրօ	1983	Թ. Ռուպէնս	1545
Պէֆֆալօ	4481	Էլտորատօ	1520	Ժիւնօ	1080	Օթրանթօ	4100	Թօրոնթօ	3327
Պէյրօ	1371	Էսքիմօ	1841	Քլէօ	1053	Օթէլլօ	4036	Թօլէտօ	1470
Կալիփսօ	1837	Ֆիտօ	954	Քալփինօ	2307	Օրլանտօ	1535	Ուրպինօ	242
Կաիրօ	1244	Ֆինլանտ	1828	Քօվնօ	1700	Պալերմօ	1637	Վասքօ	1914
Կոզօ	1094	Ֆլամինկօ	349	Լէօ	1053	Պօլօ	510	Վօլօ	1289
Չիքակօ	2729	Ֆրանչիսքօ	4532	Լէփանթօ	2272	Րիալթօ	3329	Վոլթուրնօ	2891
Սօսէթօ	1831	Կալիլէօ	3060	Լիվօրնօ	1643	Րինալտօ	1553	Եէտտօ	1850
Կոլորատօ	4235	Հիտալկօ	1143	Լօրէնցօ	3191	Րոլլօ	1613	Զէնօ	1200
Կոնկօ	2905	Իզօ	1011	Մալմօ	724	Րօմէօ	1789	Զարօ	
Կորսօ	895	Կրանօ	1695	Մարէնկօ	1273	Րօզարիօ	186	Զէրօ	

Ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս հասած են.
Թոռիօ շոգենաւը, նաւապետ Ֆարն։
Քոլէնցօ շոգենաւը, նաւապետ Պրանթոն։

Ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս կը սպասուին.
Վիկօ շոգենաւը, նաւապետ Հարպորա, մայիս 10ին։

Դիմել Գործակալներուն՝ Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆՐԻՔՕՏ
Թիւ 22—24, Քիւչիւք Միլլէթ խան, Ղալաթիա 10 50—22

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Առժամեայ նուազուրդը կատարուած ըլլալով, ետ գիները առաջարկուած են.—

29 ղրշ. 50 փարա ճերմակ խունկ արմին ծրարը

36 ղրշ. Բաֆրա թուղթին 17 քիլօնոց ծրարը

67 ղրշ. Իմփէրեալ թուղթին 23 քիլօնոց ծրարը

48 ղրշ. Րէալ թուղթին 17 քիլօնոց ծրարը

1 ղրշ. 77.50 պատառումի թուղթին քիլօն (երկու տեսակ), մէկ կողմը միայն փայլուն

3.25 ղրշ. տոմարներու կտաւի եարտան

Վերջնական նուազուրդը տեղի պիտի ունենայ 3/16 մայիս շաբաթ օրը, կէսօրէն յետոյ ժամը 2ին։ Վերջնական նուազուրդի համար ըլլալիք առաջարկները կ'ընդունուին %ին 5 զեղչով, առժամեայ նուազուրդին ատեն առաջարկուած գնոյն հետ բաղդատմամբ։ 2—1

30/13 մայիս 1908

⁂

ԱԶԴ.— Օսմ. Հանր. Պարտքի Վարչութիւնը նուազուրդի կը դնէ 15,000 հատ օթէլին մոմ, նմոյշին համաձայն Պոլիս կեդրոնատեղին յանձնելի, 1908 յուլիս 19/1 օգոստոսին։ Առժամեայ նուազուրդը տեղի պիտի ունենայ 1908 մայիս 23/3 յունիսին, իսկ վերջնական նուազուրդը մայիս 24/6 յունիսին։ Անոնք որ կը փափաքին նուազուրդին մասնակցիլ, պարտին կնքեալ պահարաններով յղել իրենց առաջարկները, %ին 10 երաշխաւորութեան գումար մը աւանդ ձգելով 6—1

30/13 մայիս 1908

⁂

Ազդ.— 1881 դեկտ. 8/20 թուակիր Կայս. Հրամանագրին Ե. եւ ԺԴ. յօդուածներուն եւ 1903 սեպտ. 1/14 թուակիր յաւելուածական հրամանագրին ԺԲ. յօդուածին համաձայն, Րումէլիի երկաթուղիի պարտաթուղթերուն հետեւեալ թիւերը, 34,319, 212,816, 275,650, 1,819,687, 1,819,688, 1,819,689 1,819,690, որոնք պարգեւ շահած են 1878 յունիս 1ի վիճակահանութեան մէջ եւ տակաւին չեն գանձուած, 1908 յունիս 1ին ջնջուած պիտի համարուին։ 20—12

Cie RUSSE

Navigation à Vapeur et de Commerce
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ
ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Նաքարթուած երթեւեկութիւններ

Մայիս

Գշ. 29|12 Պիրէոն, Աղեքսանդրիա, միջօրէէն առաջ ժամը 10ին։ Հաղորդակցութիւն Բոր-Սայտ եւ Սուրիոյ նաւահանգիստներու մեկնող շոգենաւերուն հետ։
Գշ. 29|12 Օտեսա ժամը 4ին։ Հաղորդակցութիւն Ղրիմ-Կովկաս, Ղրիմ-Ազով, Օտեսա-Խէրսոն, Օտեսա-Նիքոլայեվ գիծերու շոգենաւերուն հետ։
Դշ. 30|13 Սեվաստոփոլ ժամը 10ին։
Եշ. 1|14 Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր, Քիոս, Թրիպոլի, Պէյրութ, Եաֆա, Բոր-Սայտ, Աղեքսանդրիա, իրիկուան ժամը 4ին։
Շբ 3|16 Օտեսա, ժամը 12ին։
50—28

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ԵՒ ՀԱՅՐ.
Ն. ՓԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.
ՍՊԱՍՈՒԱԾ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐ
Մայիս 18ին, Իմէրէթի, Սեւ ծովէն
ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ
Մայիս 19ին, Իմէրէթի, Մարսիլիա

Ա. կարգ Փարիզի համար 200 ֆր.
» » Մարսիլիոյ » 160 »
Բ. » Փարիզի » 150 »
» » Մարսիլիոյ » 120 »

Ա. կարգ Լոնտոնի համար 248.35 ֆր.։
Բ. կարգ 185.10 ֆր. (Տիէբի համբով)։
Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալին՝ Թօփհանէ քարափին վրայ։
15 50—20 Թ. ՌՐՊՈՒԼ

«ԱՐԵՒԵԼՔԻ» ԹԵՐԹՕՆԸ (150)

ԺԱՔ ՊՐԻԷՆ

ԴՐԱՄ ԵՒ ՍԷՐ

ԵՐՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԺԱՌԱՆԳՈՒԹԻՒՆԸ

ԺԴ.

—Թերեւս բարիք մը առաջ գայ այդ չարիքէն։ Ի վերջոյ պիտի որոշէք այդ երիտասարդին հետ ամուսնանալ, որ ձեզի սիրահարուած է։

—Մինչեւ հիմա այնպիսի բան մը չեմ ըրած որ արժանի ըլլամ գլխուս եկած դժբախտութիւններուն։

—Ուրեմն դժբախտութիւն մը, ահի՛ր մը կը նկատէք ձեզ սիրող անձի մը հետ ամուսնանալ, ըսաւ Ծուլիա աչչահար երեւոյթով։ Հակառակ այն յարգանքին, զոր ձեզի կը պարտիմ, չեմ կրնար հաստատական պատասխան մը տալ։

—Այդ բանին համար ո՛չ մէկուն հաւանութեան կը սպասեմ, յարեց Մարթ թեթեւ ու արհամարհոտ ժպիտով մը։

Այդ պահուն Օր. Ծուլիա յիշեց որ մէկը իրեն կը սպասէր անհամբերութեամբ։

—Իմ ծառայութեանցս պէտք չունի՞ք, հարցուց Ծուլիա։

—Բանի պէտք չունիմ, պատասխանեց օրիորդ Մօրան։

Ծուլիա տարտամ խօսքեր ընելով հեռացաւ։ Փողոց ելլելուն պէս Միլլան նշմարեց, որ քիչ հեռուն կը չափչփէր մայթը, վազել դողալով։

—Բլիւնին է, Բլիւնին է։

Միլլա ժակայն դիմաւորեց Օր. Ծուլիան ու ըսաւ.

—Լսեցէ՛ք. մարդ իր գործերը անցորդներուն կը հաղորդէ՞ պոռալով։

Միլլա կառքին մէջ նստեցուց նախկին վարժուհին եւ փոքր ճաշարան մը տարաւ։ Կառքին մէջ եւ ճաշին սկիզբը Օր. Ծուլիա քէն ընողի մը երեւոյթն ունէր։ Միլլա անշուշտ մասաղաղութեան մատնուած, չնշմարեց այդ վիճակը։ Աղանդերի ատեն խաղճ սիրուհին յանդիմանութիւններ ուղղեց Միլլաի։

—Քիչ մը առաջ շատ խիստ լեզուով խօսեցաք։ Պոռալուս եւ վազելուս պատճառը սա է որ կ'ուզէի անմիջապէս իմաց տալ ձեր փափաքած լուրը։

—Այնպէս կ'ենթադրեմ, ըսաւ Միլլա, ուսերը ցնցելով թեթեւօրէն։

—Ձեզի հաճոյք պատճառելու նպատակով անհաշտելեաց համար կը յանդիմանէ՞ք զիս։ Եթէ չափազանց սիրեցի ձեզ, պիտի կշտամբէ՞ք։ Ճիշդ տասը կը նմանի ձեր ըրածն ալ։

—Զափազանցութիւնը ամէն բանի մէջ թերութիւն է։

—Սիրահարի մը բերնէն չի վայլեր այդ խօսքը, դիտել տուաւ Ծուլիա, դէմքը ծամածռելով դժգոհութեամբ։

—Գործնական մարդու խօսք է։

Նորէն լռութիւն տիրեց։

—Մինչեւ կէս գիշեր ի՞նչ պիտի ընենք, հարցուց Միլլա։

—Ձեզ գիտեր թէ ի՛նչ կ'ուզէք, բարեկամս, ըսաւ Ծուլիա կոտրտուելով։

—Դժուարութիւնը ճիշդ սա բանին մէջ կը կայանայ որ բան մը չեմ ուզեր ընել։

Ու փութաց առաջարկել.

—Ամենէն դիւրինը պիտի ըլլայ Բլիւնի թատրոնը երթալ։

—Գեղեցիկ թատերախաղեր կը ներկայացուին հոն։

—Պա՛հ, ամէն ինչ չէք կրնար ըմբռնել։

Օր. Ծուլիա դժգոհ չէր՝ գեղեցիկ թատերախաղի մը ներկայ գտնուելուն համար, թէեւ այդ բանը ընելու բանադատուած ըլլար։ Ընդհանուր տեղի տուաւ եւ նոյն իսկ ետ սիրուն խօսքն ըրաւ.

—Մնացօր, ձեզ միայն պիտի դիտեմ եւ այն սիրալիր խօսքերը պիտի կրկնեմ, զորս միջօրէէն յետոյ ուղղեցիք ինծի։

Բլիւնի թատրոնին առաջին կալերին ելան եւ հանկէ նշմարեցին որ Ալպէր Թիկնաթոռ մը բազմած էր նուագախմբին առջեւ։ Տխուր ու ձանձրացած մարդու մը երեւոյթն ունէր։ Բանիցս յօրանջեց։ Թատերախաղով չէր շահագրգռուեր ընդհանրապէս եւ այն ատեն միայն բեմը կը դիտէր, երբ գեղանին Սելին Մորավալ երեւան գար հոն։ Այդ դերասանուհին կարծես Ալպէրի համար բեմ կ'ելլէր։ Երրորդ արարուածի մեծ տեսարանէն յետոյ, ուր Սելին Մորիվալ իր սիրահարը յանկարծակիի կը բերէ իր լուացքոյն բարեկամուհիին օրինակերպին մէջ, թէեւ յուսահար ամուսինը գտնել հոն, Ալպէր փառաւոր փունջ մը ղրկեց դերասանուհիին։ Այդ նուէրը մեծ տպաւորութիւն առաջ բերաւ Սէնի ձախակողմեան եզերքի այդ փոքր թատրոնին մէջ։

Միլլա շատ կը զուարճանար, թէեւ շատ քիչ ուշադրութիւն դարձնէր ներկայացուած խաղին։ Իր մտածումը, ատելութեամբ ու քինախնդրութեամբ լեցուած, Լիւսիէնէն Տիկին Մազիերի կ'ուղղուէր։

—Այդ կինը յանդուգն է. ելլել իմ առանւօղ սատարգրե՛լ այդ նմանութիւնները։ Ամենուն ալ փոխարինութիւնը պիտի ընեմ օրին մէկը։ Լիւսիէնէն, դուն կը սարսափիս որ այդպէս շարժիմ, կը խորհէր Միլլա։

Բախտախնդիր Միլլաի մտքին մէջ յուզուող մտածումներուն իրողեկ եզրերը տակաւին պիտի զգային, թէեւ թատերախաղին հետեւէր, խնդար ու ծափահարէր ան... Իսկ Օր. Ծուլիայի մտքէն չէր անցներ թէ ի՛նչ կը խորհէր իր սիրահարը։ Տեսնելով որ Միլլա քրքիջներ կ'արձակէր թատերախաղին ամենէն լպիրշ մէկ հատուածը լսելուն, մեղմաձայն ու յանդիմանական ձայնով մը դիտել տուաւ.

— Ինչպէս կ'ըլլայ որ ձեզի պէս աչքառու եւ խելացի մէկը այդքան կը ծիծաղի, խաշար անմտութիւններ լսելով։

— Ա՛հ, կ'երեւակայէ՞ք որ լուրջ բաներու վրայ կը խնդան աչքառու եւ խելացի մարդիկ։

Սակայն անգամ մը ներողութիւն խնդրեց Միլլա.

— Ցանցանքը մօտ է. Քօմէտի Ֆրանսէզ կամ Օբէրա կը տանի զիս միշտ, մինչ փոքր թատրոնները կը սիրեմ։

— Որովհետեւ արգիլեալ պտուղ է, ըսաւ Օր. Ծուլիա նրբօրէն։

— Այո՛, այնպէս է։

Բայց այդ պատասխանը անբաւական թուեցաւ Ծուլիային, որ յարեց.

— Ես ալ արգիլեալ պտուղ մըն եմ։

Եւ որովհետեւ Միլլա լուռ կը մնար, Ծուլիա կոտրտուելով հարցուց.

— Ա՛ս է ձեր սիրելու միակ պատճառը։

Միլլա լուրջ դէմքով մը նայեցաւ սիրուհիին երեսը, եւ աս երկիմաստ յայտարարութիւնը ըրաւ, որ մեծ հրճուանք պատճառեց Ծուլիային.

— Ո՛հ, ձեզ սիրելուս պատճառները այնքան խորունկ են որ չեմ կրնար ձեզի ըսել...

Ներկայացումը աւարտելու վրայ էր եւ վերջին միջնարարէն ի վեր Ալպէր երեւան եկած չէր թատերասրահին մէջ։ Միլլա եւ Օր. Ծուլիա դէպ ի Սէն-Ժագ փողոց փութացին, ուր կը գտնուի դերասաններու ելքի դուռը։ Այն պահուն երբ փողոցը կը դառնային, Միլլա իր ընկերուհիին վրայ դրաւ ձեռքը, եւ մէկը ցոյց տուաւ նայուածքով։ Ծուլիա բան մը չհասկցաւ։ Միլլա տարիպուեցաւ անոր թեւէն բռնելու, թոյլ չտալով որ յառաջանայ։ Ծուլիա ետ հարցումը ըրաւ.

— Ինչ կայ որ։ Զի՞ք ուզեր ալ ես...

— Մարթն է, ըսաւ Միլլա ցած ձայնով։ Աւելի լաւ կ'ըլլայ որ մեզ չտեսնէ։

(Շարունակելի)

Արտօնատէր ԳԱՐԵԳԻՆ ՓՕԶԱՃԵԱՆ